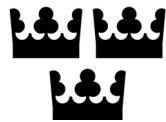

Allmän miljö- och naturvård

20

Förslag till statsbudget för 2002

Allmän miljö- och naturvård

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	9
2	Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.....	11
2.1	Omfattning.....	11
2.2	Utgiftsutveckling.....	11
2.3	Skatteavvikelser	12
3	Politikområde Miljöpolitik.....	13
3.1	Omfattning.....	13
3.2	Utgiftsutveckling.....	14
3.3	Mål.....	15
3.4	Politikens inriktning	15
3.5	Insatser och resultatbedömning	16
3.5.1	Begränsad klimatpåverkan	17
3.5.1.1	Insatser inom politikområdet	17
3.5.1.2	Insatser utanför politikområdet	17
3.5.1.3	Resultat	18
3.5.1.4	Analys och slutsatser.....	18
3.5.2	Frisk luft	18
3.5.2.1	Insatser inom politikområdet	18
3.5.2.2	Resultat	19
3.5.2.3	Analys och slutsatser.....	19
3.5.3	Bara naturlig försurning	19
3.5.3.1	Insatser inom politikområdet	19
3.5.3.2	Resultat	19
3.5.3.3	Analys och slutsatser.....	20
3.5.4	Giftfri miljö.....	20
3.5.4.1	Insatser inom politikområdet	20
3.5.4.2	Insatser utanför politikområdet	21
3.5.4.3	Resultat	21
3.5.4.4	Analys och slutsatser.....	22
3.5.5	Skyddande ozonskikt	22
3.5.5.1	Insatser inom politikområdet	22
3.5.5.2	Insatser utanför politikområdet	23
3.5.5.3	Resultat	23
3.5.5.4	Analys och slutsatser.....	23

3.5.6	Säker strålmiljö.....	23
3.5.6.1	Insatser inom politikområdet.....	23
3.5.6.2	Insatser utanför politikområdet.....	24
3.5.6.3	Resultat.....	24
3.5.6.4	Analys och slutsatser	25
3.5.7	Ingen övergödning.....	25
3.5.7.1	Insatser inom politikområdet.....	25
3.5.7.2	Insatser utanför politikområdet.....	26
3.5.7.3	Resultat.....	26
3.5.7.4	Analys och slutsatser	26
3.5.8	Levande sjöar och vattendrag.....	26
3.5.8.1	Insatser inom politikområdet.....	27
3.5.8.2	Insatser utanför politikområdet.....	27
3.5.8.3	Resultat.....	28
3.5.8.4	Analys och slutsatser	28
3.5.9	Grundvatten av god kvalitet.....	28
3.5.9.1	Insatser inom politikområdet.....	28
3.5.9.2	Insatser utanför politikområdet.....	29
3.5.9.3	Resultat.....	29
3.5.9.4	Analys och slutsatser	29
3.5.10	Hav i balans samt levande kust och skärgård.....	29
3.5.10.1	Insatser inom politikområdet.....	29
3.5.10.2	Insatser utanför politikområdet.....	30
3.5.10.3	Resultat.....	30
3.5.10.4	Analys och slutsatser	31
3.5.11	Myllrande våtmarker.....	31
3.5.11.1	Insatser inom politikområdet.....	31
3.5.11.2	Insatser utanför politikområdet.....	32
3.5.11.3	Resultat.....	32
3.5.11.4	Analys och slutsatser	32
3.5.12	Levande skogar.....	32
3.5.12.1	Insatser inom politikområdet.....	33
3.5.12.2	Insatser utanför politikområdet.....	33
3.5.12.3	Resultat.....	33
3.5.12.4	Analys och slutsatser	34
3.5.13	Ett rikt odlingslandskap	35
3.5.13.1	Insatser inom politikområdet.....	35
3.5.13.2	Insatser utanför politikområdet.....	35
3.5.13.3	Resultat.....	35
3.5.13.4	Analys och slutsatser	36
3.5.14	Storslagen fjällmiljö	36
3.5.14.1	Insatser inom politikområdet.....	36
3.5.14.2	Insatser utanför politikområdet.....	36
3.5.14.3	Resultat.....	37
3.5.14.4	Analys och slutsatser	37
3.5.15	God bebyggd miljö	37
3.5.15.1	Insatser inom politikområdet.....	37
3.5.15.2	Insatser utanför politikområdet.....	38
3.5.15.3	Resultat.....	39
3.5.15.4	Analys och slutsatser	39
3.5.16	Målövergripande miljöarbete.....	40

3.5.16.1	Insatser inom politikområdet	40
3.5.16.2	Insatser utanför politikområdet	41
3.5.16.3	Resultat	41
3.5.16.4	Analys och slutsatser.....	43
3.6	Revisionens iakttagelser	43
3.7	Budgetförslag.....	44
3.7.1	34:1 Naturvårdsverket.....	44
3.7.2	34:2 Miljöövervakning m.m.	45
3.7.3	34:3 Åtgärder för biologisk mångfald	47
3.7.4	34:4 Sanering och återställning av förorenade områden	50
3.7.5	34:5 Miljöforskning.....	52
3.7.6	34:6 Kemikalieinspektionen.....	53
3.7.7	34:7 Internationellt miljösamarbete	55
3.7.8	34:8 Stockholms internationella miljöinstitut	55
3.7.9	34:9 Statens strålskyddsinstitut	56
3.7.10	34:10 Statens kärnkraftsinspektion	58
3.7.11	34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning	58
3.7.12	34:12 Internationellt samarbete i fråga om kärnsäkerhet	60
3.7.13	Kärnavfallsfonden.....	60
3.7.14	34:13 Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut .	60
3.7.15	34:14 Information om klimatfrågor	62
3.7.16	34:15 Stöd till klimatinvesteringar.....	63
4	Politikområde Forskningspolitik under utgiftsområde 20.....	65
4.1	Budgetförslag.....	65
4.1.1	26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	65
4.1.2	26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning.....	66

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	10
2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet	11
2.2 Härledning av ramnivån 2002-2004	12
3.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet	14
3.2 Anslagsutveckling	44
3.3 Offentligrättslig verksamhet	44
3.4 Uppdragsverksamhet	44
3.5 Härledning av nivån 2002-2004	45
3.6 Anslagsutveckling	45
3.7 Härledning av nivån 2002-2004	46
3.8 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden	
34:2 Miljöövervakning m.m. - Miljöövervakning	46
3.9 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden	
34:2 Miljöövervakning m.m. - Bilavgasverksamhet	47
3.10 Anslagsutveckling	47
3.11 Härledning av nivån 2002-2004	49
3.12 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden	
34:3 Åtgärder för biologisk mångfald	50
3.13 Anslagsutveckling	50
3.14 Härledning av nivån 2002-2004	51
3.15 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden	
34:4 Sanering och återställning av förorenade områden	51
3.16 Anslagsutveckling	52
3.17 Härledning av nivån 2002-2004	52
3.18 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden	
34:5 Miljöforskning	52
3.19 Anslagsutveckling	53
3.20 Offentligrättslig verksamhet	53
3.21 Uppdragsverksamhet	53
3.22 Härledning av nivån 2002-2004	55
3.23 Anslagsutveckling	55
3.24 Härledning av nivån 2002-2004	55
3.25 Anslagsutveckling	55
3.26 Anslagsutveckling	56
3.27 Offentligrättslig verksamhet	56
3.28 Uppdragsverksamhet	56
3.29 Härledning av nivån 2002-2004	57
3.30 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden	
34:9 Statens strålskyddsinstitut	57
3.31 Anslagsutveckling	58
3.32 Offentligrättslig verksamhet	58
3.33 Härledning av nivån 2002-2004	58

3.34	Anslagsutveckling	58
3.35	Härledning av nivån 2002-2004.....	59
3.36	Bemyndigande om ekonomiska åtaganden	
	34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning.....	59
3.37	Anslagsutveckling	60
3.38	Anslagsutveckling	60
3.39	Uppdragsverksamhet	61
3.40	Affärsverksamhet	61
3.41	Härledning av nivån 2002-2004.....	62
3.42	Anslagsutveckling	62
3.43	Härledning av nivån 2002-2004.....	63
3.44	Anslagsutveckling	63
3.45	Bemyndigande om ekonomiska åtaganden	
	34:15 Stöd till klimatinvesteringar.....	64
3.46	Härledning av nivån 2002-2004.....	64
4.1	Anslagsutveckling	65
4.2	Härledning av nivån 2002-2004.....	66
4.3	Anslagsutveckling	66
4.4	Härledning av nivån 2002-2004.....	66
4.5	Bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	
	26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	67

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att under år 2002, i fråga om ramanslaget *34:2 Miljöövervakning m.m.*, ingå ekonomiska förpliktelser i samband med planering, upphandling och genomförande av miljöövervakning som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 55 000 000 kronor under år 2003, högst 40 000 000 kronor under år 2004 och högst 30 000 000 kronor under år 2005 (avsnitt 3.7.2),
2. bemyndigar regeringen att under år 2002, i fråga om ramanslaget *34:2 Miljöövervakning m.m.*, ingå ekonomiska förpliktelser i samband med bilavgasverksamheten som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 16 000 000 kronor under vart och ett av åren 2003, 2004 och 2005 (avsnitt 3.7.2),
3. bemyndigar regeringen att under år 2002, i fråga om ramanslaget *34:3 Åtgärder för biologisk mångfald*, ingå ekonomiska förpliktelser i samband med förvärv av eller intrångsersättningar i värdefulla naturområden som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 120 000 000 kronor under år 2003 (avsnitt 3.7.3),
4. bemyndigar regeringen att under år 2002, i fråga om ramanslaget *34:4 Sanering och återställning av förorenade områden*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 110 000 000 kronor under år 2003, högst 110 000 000 kronor under år 2004 och högst 80 000 000 kronor under år 2005 (avsnitt 3.7.4),
5. bemyndigar regeringen att under år 2002, i fråga om ramanslaget *34:5 Miljöforskning*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 20 000 000 kronor under år 2003, högst 15 000 000 kronor under år 2004 och högst 10 000 000 kronor under år 2005 (avsnitt 3.7.5),
6. bemyndigar regeringen att under år 2002, i fråga om ramanslaget *34:10 Statens kärnkraftinspektion*, ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 12 000 000 kronor under år 2003, högst 12 000 000 kronor under år 2004 och högst 12 000 000 kronor under år 2005 (avsnitt 3.7.11),
7. bemyndigar regeringen att under 2002, i fråga om anslaget *34:15 Stöd till klimatinvesteringar*, ingå ekonomiska förpliktelser i samband med beslut om stöd till klimatinvesteringar som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 500 000 000 kronor under åren 2003 och 2004 (avsnitt 3.7.16),
8. bemyndigar regeringen att under år 2002, i fråga om ramanslaget *26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad: Forskning*, ingå ekonomiska förpliktelser i samband med planering, upphandling och genomförande av forskningsprojekt som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 80 000 000 kronor under år 2003, högst 65 000 000 kronor under år 2004, högst

50 000 000 kronor under år 2005, högst 45 000 000 kronor under år 2006 och högst 40 000 000 kronor under år 2007 (avsnitt 4.1.2),

9. för budgetåret 2002 anvisar anslagen under utgiftsområde 20 *Allmän miljö- och naturvård* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag		Anslagstyp	
26:1	Forskningsrådet för miljö areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	ramanslag	38 924
26:2	Forskningsrådet för miljö areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	ramanslag	255 720
34:1	Naturvårdsverket	ramanslag	311 035
34:2	Miljöövervakning m.m.	ramanslag	200 666
34:3	Åtgärder för biologisk mångfald	ramanslag	960 419
34:4	Sanering och återställning av förorenade områden	ramanslag	418 746
34:5	Miljöforskning	ramanslag	58 644
34:6	Kemikalieinspektionen	ramanslag	89 736
34:7	Internationellt miljösamarbete	ramanslag	39 682
34:8	Stockholms internationella miljöinstitut	obetecknat anslag	12 000
34:9	Statens strålskyddsinstitut	ramanslag	100 923
34:10	Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader	ramanslag	84 362
34:11	Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning	ramanslag	69 266
34:12	Internationellt samarbete i fråga om kärnsäkerhet m.m.	ramanslag	26 752
34:13	Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	ramanslag	227 688
34:14	Information om klimatfrågor	ramanslag	30 000
34:15	Stöd till klimatinvesteringar	ramanslag	200 000
Summa			3 124 563

2 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

2.1 Omfattning

I utgiftsområdet ingår politikområde *Miljöpolitik* och del av politikområde *Forskningspolitik*. Regeringens samordning av miljöpolitiken och ekologiskt hållbar utveckling har sin utgångspunkt i detta utgiftsområde samtidigt som åtgärder för en god miljö i stor utsträckning också finansieras inom ramen för andra utgiftsområden.

Forskningspolitiken presenteras närmare under utgiftsområde 16.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområdet

Miljoner kronor

	Utfall 2000	Anslag 2001 ¹	Utgiftsprognos 2001	Förslag anslag 2002	Beräknat anslag 2003	Beräknat anslag 2004
Politikområde Miljöpolitik	1 700,8	1948,0	2 060,2	2 829,9	3 040,7	3 833,6
Politikområde Forskningspolitik ²	0	209,7	211,5	294,6	312,3	328,7
Totalt för utgiftsområde 20	1 700,8	2 157,7	2 271,7	3 124,6	3 353,0	4 162,3

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

² Politikområdet ligger under utgiftsområde 16.

Den totala resursförstärkningen inom utgiftsområde 20 uppgår till ca 970 miljoner kronor år 2002, ca 1 200 miljoner kronor år 2003 och ca 2 000 miljoner kronor år 2004 i jämförelse med 2001 års utgiftsnivå. Arbete på miljöområdet, bl.a. med åtgärder som syftar till att uppnå miljö kvalitetsmiljömålen, kommer att bedrivas inom alla samhällssektorer och vid många myndigheter. Regeringen föreslår därför att en del av de medel som i 2001 års ekonomiska vårproposition beräknas tillföras utgiftsområde 20 för arbetet med miljö kvalitetsmålen överförs till andra utgiftsområden. Regeringen föreslår på tilläggsbudget även vissa omprioriteringar av resurser inom 2001 års utgiftsram.

Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2002-2004*Miljoner kronor*

	2002	2003	2004
Ramnivå 2001¹	2 157,7	2 157,7	2 157,7
Förändring till följd av:			
Beslut	814,1	892,0	1 702,0
Pris- och löneomräkning	42,4	112,9	199,3
Slutreglering avtalsförsäkringar	-2,0	-2,0	-2,0
Överföring till/från andra utgiftsområden m.m.	112,4	192,4	105,4
Summa förändring	966,9	1 195,3	2 004,6
Ny ramnivå	3 124,6	3 353,0	4 162,3

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

2.3 Skatteavvikelser

Ingen skatt utgår på biobränslen, vilket innebär en avvikelse på 18,1 öre/kWh. Detta beräknas motsvara 7,58 miljarder kronor netto år 2001 och 7,77 miljarder kronor år 2002.

Ett skatteavdrag motsvarande den generella energiskatten på el utgår för vindkraftsel. Avvikelsen motsvarar 18,1 öre/kWh, vilket beräknas motsvara 0,09 miljarder kronor netto under år 2001 och 0,12 miljarder kronor år 2002.

3 Politikområde Miljöpolitik

3.1 Omfattning

Politikområdet omfattar frågor rörande

- naturvård och biologisk mångfald,
- vatten- och luftvård,
- sanering och efterbehandling av förorenade områden,
- avfallsfrågor,
- bilavgasfrågor,
- miljöskydd,
- miljöövervakning,
- miljöforskning om ekologiskt hållbar utveckling,
- kemikaliekontroll,
- strålskydd och säkerhetsfrågor kopplade till kärnkraften
- väderlekstjänst
- internationellt miljösamarbete.

Verksamheten vid Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Statens strålskyddsinstitut, Statens kärnkraftinspektion och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut ingår i politikområdet.

Vidare hör Stiftelsen Institutet för Vatten- och Luftvårdsforskning, Stockholm internationella miljöinstitut, Kärnavfallsfondens styrelse, AB Svenska miljöstyrningsrådet och SAKAB AB till politikområdet.

Dessutom hör stödet till kommunerna enligt förordningen (1998:23) om statligt bidrag till lokala investeringsprogram som ökar den ekologiska hållbarheten och Statens institut för ekologisk hållbarhet (utgiftsområde 18) till politikområdet.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom politikområdet
Tusental kronor

	Utfall 2000	Anslag 2001 ¹	Utgifts- prognos 2001	Förslag anslag 2002	Beräknat anslag 2003	Beräknat anslag 2004
34:1 Naturvårdsverket	287 654	307 788	305 000	311 035	318 590	324 855
34:2 Miljöövervakning	153 758	203 495	204 872	200 666	205 884	234 360
34:3 Åtgärder för biologisk mångfald	690 218	824 336	844 432	960 419	992 693	1 508 856
34:4 Sanering och återställning av förorenade områden	63 457	147 055	158 091	418 746	463 215	587 769
34:5 Miljöforskning	49 279	56 930	57 651	58 644	81 127	82 455
34:6 Kemikalieinspektionen	79 678	83 472	85 738	89 736	97 044	104 157
34:7 Internationellt miljösamarbete	36 487	42 182	45 639	39 682	39 682	39 682
34:8 Stockholms internationella miljöinstitut	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000
34:9 Statens strålskyddsinstitut	84 754	94 662	94 488	100 923	103 381	105 424
34:10 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader	84 345	82 111	86 382	84 362	86 409	88 099
34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning	64 547	67 242	67 242	69 266	71 106	72 386
34:12 Internationellt samarbete i fråga om kärnsäkerhet m.m.	25 067	26 752	27 646	26 752	26 752	26 752
34:13 Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	-	-	-	227 688	212 805	216 831
34:14 Information om klimatfrågor ²	-	-	-	30 000	30 000	30 000
34:15 Stöd till klimatinvesteringar ²	-	-	-	200 000	300 000	400 000
2000 A9 Investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning	38 641	-	40 000	-	-	-
1999 A5 Åtgärder för att rena Dalälven	1 966	-	2 024	-	-	-
1999 A10 Miljöinsatser i Östersjöregionen	24 403	-	29 000	-	-	-
1997 A6 Sanering och återställning av miljöskadade områden	3 000	-	-	-	-	-
1997 A11 Utbildning och information om miljöbalken	1 511	-	-	-	-	-
Summa	1 700 764	1 948 025	2 060 205	2 829 919	3 040 688	3 833 626
<i>Anslag inom andra UO</i>						
UO18 34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	606 845	1 360 500	1 640 000	789 500	361 153	0
UO18 34:2 Statens institut för ekologisk hållbarhet	5 738	5 277	5 321	6 048	7 072	7 205
UO22 34:1 Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	192 768	223 959	236 201	-	-	-
Totalt för Politikområde Miljöpolitik	2 506 115	3 537 761	3 705 526	3 625 467	3 408 913	3 840 831

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

² Nytt anslag fr.o.m. 2002.

3.3 Mål

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta.

Riksdagen beslöt (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183) våren 1999 om 15 miljö kvalitetsmål som anger vilket tillstånd som skall uppnås i ett generationsperspektiv. Målen omfattar följande områden:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- Giftfri miljö
- Skyddande ozonskikt
- Säker strålmiljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- Storslagen fjällmiljö
- God bebyggd miljö

3.4 Politikens inriktning

Sverige skall fortsatt vara ett föregångsland för en ekologiskt hållbar utveckling. Omvandlingen av Sverige till ett ekologiskt hållbart samhälle omfattar de flesta politikområden. Med en stabil ekonomisk politik och en framåtsyftande sysselsättnings-, skatte-, energi- och miljöpolitik har Sverige goda förutsättningar att bli det första landet som bygger det ekologiskt hållbara samhället.

De av riksdagen antagna 15 miljö kvalitetsmålen beskriver den kvalitet eller det tillstånd för miljön och dess natur- och kulturresurser som är långsiktigt ekologiskt hållbart. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålen skall nå inom en generation. Miljö kvalitetsmålen med delmål skall vara vägledande för statens och andra samhällsaktörers åtgärder på miljöområdet. I Svenska miljö mål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) föreslår regeringen delmål som anger inriktning och

tidsperspektiv i det fortsatta konkreta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålen samt ett nytt system för nationell och regional uppföljning av miljö kvalitetsmålen. Den nya strukturen för arbete med miljö mål ger förutsättningar för ett brett upplagt och effektivt miljöarbete där människor inom alla samhällssektorer deltar. Miljöarbetet bör integreras i alla verksamheter och var och en måste ta sin del av ansvaret. Det gäller såväl myndigheter och kommuner som företag, organisationer och enskilda. En gemensam målbild anger riktningen för arbetet i ett mål- och resultatstyrningssystem med syfte att uppnå ett ekologiskt hållbart samhälle. Ekonomiska och rättsliga styrmedel med miljöbalken som central lagstiftning, marknadsbaserade styrmedel och frivilliga åtaganden bildar tillsammans med myndigheternas arbete utgångspunkten och en stomme för miljöarbetet i den nya strukturen.

Sedan FN-konferensen i Rio de Janeiro 1992 har det internationella miljöarbetet utvecklats med en rad viktiga överenskommelser. En utvärdering av framsteg och motgångar under tioårsperioden skall göras inför världstoppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg i september 2002. Mötet förväntas också ange riktningen för de viktigaste insatserna för hållbar utveckling de kommande åren. Regeringen fäster stor vikt vid att nå handlingskraftiga resultat i samarbete med näringslivet och folkrörelser.

Genom att vara pådrivande i det internationella miljösamarbetet underlättas uppfyllandet av miljö målen. I synnerhet EU:s arbete påverkar direkt den svenska miljölagstiftningen. Uppföljningen av resultatet från det svenska ordförandeskapet är en viktig del av arbetet, bl.a. skall EU:s strategi för hållbar utveckling konkretiseras och genomföras.

Utsläppen av växthusgaser och den påverkan på jordens klimat som de har är ett av de största miljöhoten som människan står inför. Utformningen av en aktiv klimatpolitik utgör därför ett avgörande mått på vår vilja och förmåga att skapa en hållbar utveckling. Klimatpolitiken - det vill säga kraftfulla och långsiktigt uthålliga åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser, framför allt koldioxid - prioriteras därför av regeringen såväl i Sverige som i det internationella samarbetet.

I en särskild klimatproposition kommer regeringen inom kort att presentera en åtgärds-

strategi i syfte att minska utsläppen av växthusgaser i Sverige. I propositionen kommer regeringen också att föreslå att Sverige ratificerar det s.k. Kyotoprotokollet. Det internationella agerandet inriktas på att Sverige fortsatt skall ha en aktiv och pådrivande roll i såväl EU:s klimatstrategiska arbete som i det internationella klimatarbetet inom FN:s ram.

Den biologiska mångfalden hotas i såväl skogs- som odlingslandskapet och i havsmiljön. Därför prioriterar regeringen åtgärder för att förstärka och bevara den biologiska mångfalden. Fortsatt omfattande statliga insatser skall göras för att garantera särskilt värdefulla naturområden, livsmiljöer och arter ett varaktigt skydd. Även om bevarande av biologisk mångfald är huvudinriktningen i den svenska naturvårdsstrategin är det viktigt att hänsyn tas även till skogens betydelse för närmiljön, ett aktivt friluftsliv och för dess roll som bärare av kulturvärden. Naturvårdens sociala dimension, skyddade områdens betydelse för att tillgodose friluftslivets intressen av rekreation och upplevelsevärden och det ökade behovet av att bevara tätortsnära natur kommer fortsättningsvis att väga tungt när ett områdes skyddsvärde bedöms. Regeringen kommer i en skrivelse till riksdagen att presentera en förnyad naturvårdspolitik.

Hotet mot den biologiska mångfalden i den marina miljön kräver särskilda åtgärder. Västerhavet och Östersjön skall ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden skall bevaras. Regeringen bedömer att det krävs ytterligare insatser för att bl.a. skydda värdefulla havsmiljöer, hotade arter, fiskevård och åtgärder mot olje- och kemikalieutsläpp. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar genom att marina reservat inrättas.

Verksamheten inom de areella näringarna påverkar förutsättningarna att bevara den biologiska mångfalden. I reformeringen av EU:s fiske- och jordbrukspolitik kommer Sverige att vara pådrivande för att bland annat beakta detta perspektiv.

De nära sambanden mellan hälsa och miljö uppmärksammas särskilt och kunskapen om detta samband måste öka. God hälsa är direkt beroende av en god miljö. En ny och förstärkt kemikaliestrategi innebär att krafttag tas mot kemikaliesamhällets negativa verkningar. Sverige skall fortsätta att aktivt driva på EU:s ke-

mikaliepolitik. Långlivade och bioackumulerbara kemikalier skall avvecklas. En kraftfull satsning sker för att kartlägga och sanera förorenade markområden som utgör en uppenbar risk för människors hälsa och miljö. Den bebyggda miljön – bostäder, arbetsplatser och offentliga miljöer – skall utgöra en god och hälsosam livsmiljö. Speciell uppmärksamhet bör i detta sammanhang riktas mot miljöer där barn vistas såsom förskolor och skolor. Regeringen kommer senare att presentera en inomhusmiljöproposition som särskilt kommer att uppmärksamma hälsoproblemen i den bebyggda miljön.

3.5 Insatser och resultatbedömning

Under år 2000 redovisade Naturvårdsverket rapporten *de Facto 2000: Miljömålen – vår generations ansvar* som ger en sammanfattande bedömning av miljösituationen och av när miljömålen väntas uppnås. Rapporten visar att tillståndet i miljön ännu inte förbättrats nämnvärt, trots att långtgående åtgärder inom många områden vidtagits. Det kan till dels bero på att trögheten i ekosystemen är stor och naturen i många fall ännu inte hunnit reagera på minskad påverkan. Men också på att miljöförbättringar inom vissa sektorer har motverkats av expansion inom andra områden, t.ex. energi- och trafikområdena. Det behövs därför omfattande miljöförbättringar redan inom den närmaste tioårsperioden för att skapa förutsättningar att nå miljö kvalitetsmålen inom en generation.

De av riksdagen antagna miljö kvalitetsmålen tillsammans med föreslagna delmål och system för uppföljning ger förutsättningar och underlag för att kraftfullt förstärka miljöarbetet de närmaste åren. Den totala resursförstärkningen inom utgiftsområde 20 uppgår till ca 970 miljoner kronor år 2002, ca 1 200 miljoner kronor år 2003 och ca 2 000 miljoner kronor år 2004 i jämförelse med 2001 års utgiftsnivå. Under de första åren inriktas de insatser som föreslås i propositionen till stor del mot kunskapsuppbyggnad samt strategi- och programutveckling. Därefter inträder en mer resurskrävande åtgärdsfas.

Regeringen avser att varje år för riksdagen översiktligt redovisa hur arbetet med miljökvalitetsmålen fortskrider. Vart fjärde år skall en fördjupad utvärdering av miljökvalitetsmålen göras i syfte att klarlägga om styrmedel eller mål behöver korrigeras.

3.5.1 Begränsad klimatpåverkan

Miljökvalitetsmålet är att halten av växthusgaser i atmosfären skall i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet skall uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.

3.5.1.1 Insatser inom politikområdet

Den svenska politiken i klimatfrågor grundar sig på riksdagens klimatpolitiska beslut år 1993 (prop. 1992/93:179 bil. 1 s. 33, bet. 1992/93:JoU19, rskr. 1992/93:361), riksdagens energipolitiska beslut år 1997 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:212) samt Sveriges ansvar för EU:s gemensamma åtagande i Kyotoprotokollet. Enligt 1993 års riksdagsbeslut skall utsläppen av koldioxid från fossila källor stabiliseras år 2000 på 1990 års nivå för att därefter minska. Regeringens nuvarande huvudsakliga strategi för att nå koldioxidmålet är att begränsa användningen av fossila bränslen och ersätta dem med förnybara energikällor, samt ett effektivare utnyttjande av energin.

Klimatkommittén hade i uppgift att presentera förslag till en samlad svensk strategi och ett åtgärdsprogram som lägger stor vikt vid kostnadseffektivitet. I april 2000 lade kommittén fram sitt slutbetänkande Förslag till svensk klimatstrategi (SOU 2000:23). En expertkommitté har vidare på regeringens uppdrag utrett frågan om möjligheterna att utnyttja Kyotoprotokollets flexibla mekanismer i Sverige (SOU 2000:45). Utredaren har även analyserat frågor som ställs i en av EG-kommissionen utarbetad grönbok med förslag

till ett EU-system för handel med utsläppsrätter. Även denna expertutredning har presenterat sitt förslag våren 2000.

Kommitténs analyser och förslag bereds för närvarande i Regeringskansliet. Underlaget har kompletterats med bland annat tre uppdrag till Naturvårdsverket rörande bilars utsläpp av koldioxid i relation till transportkapacitet, utsläpp av metan från deponier samt styrmedel för att minimera utsläpp av fluorerade gaser.

Regeringen avser att återkomma och ytterligare precisera detta mål i en kommande klimatproposition.

3.5.1.2 Insatser utanför politikområdet

Inom EU finns en strävan att vidta gemensamma eller samordnade åtgärder som ett komplement till medlemsländernas nationella strategier för att minska utsläppen av växthusgaser, i syfte att säkerställa att åtagandena under Kyotoprotokollet nås. I det syftet har EU-kommissionen börjat utarbeta en klimatstrategi med konkreta åtgärder. Som ett första steg i detta arbete har man i juni 2001 rapporterat arbetet inom ramen för det s.k. Europeiska klimatförändringsprogrammet (European Climate Change Programme, ECCP).

EU-kommissionen har också börjat arbeta med att införa en produktpolitik med syfte att minska energianvändning och utsläpp av farliga substanser från produkter.

För att uppnå en balans mellan miljöhänsyn och hänsyn till industrins konkurrenskraft behöver nya styrmedel utvecklas som kompletterar lagstiftning, skatter och subventioner. Regeringen beslutade därför den 31 augusti 2000 att utse en förhandlare med uppgift att ta fram underlag och förslag till långsiktiga avtal för en effektiv energianvändning i den energiintensiva industrin och för minskade utsläpp av växthusgaser. Målet är att genomföra kostnadseffektiva åtgärder som leder till minskad energianvändning och minskade utsläpp av växthusgaser. Förhandlaren skall rapportera till regeringen senast den 31 oktober 2001. Regeringen avser att återkomma i denna fråga i den energipolitiska proposition som planeras till februari 2002.

Regeringen har också i juli 2001 tillsatt en särskild delegation med uppgift att utveckla ett framtida system för handel med utsläppsrättigheter för koldioxid. Vidare kommer regeringen att lämna fram ett förslag om ett nytt system för att främja förnybar elproduktion i den energipolitiska energipropositionen som avses presenteras för riksdagen i februari 2002.

Inom ramen för det energipolitiska programmet genomförs energipolitiskt motiverade insatser mot klimatförändringar. Dessa insatser avser investeringsprojekt för att minska eller begränsa utsläpp av klimatpåverkande gaser i bl.a. Östeuropa. Projektet bedrivs för att utveckla Kyotoprotokollets flexibla mekanismer. Sverige har i ett avtal med Världsbanken beslutat delta tillsammans med andra länder och företag i bankens prototyp för en internationell klimatfond, Prototype Carbon Fund, som avser genomföra investeringsprojekt.

Regeringen föreslår i denna proposition att den redan påbörjade strategin med grön skatteväxling ska fortsätta med bl.a. höjd koldioxidskatt och energiskatt på el samtidigt som skatterna på arbete sänks.

3.5.1.3 Resultat

Under våren 2001 har klimatfrågan inte bara varit en huvudpunkt på dagordningen för EU: s miljöministrar, utan också varit en viktig fråga för stats- och regeringscheferna och utrikesministrarna. Klimatkonventionens parter kunde under det sjätte partsmötet i juli i Bonn nå en politisk överenskommelse om Kyotoprotokollet. Klimatkonventionen har därmed fått sitt första steg bekräftat.

3.5.1.4 Analys och slutsatser

Sveriges utsläpp av koldioxid tillhör de lägsta i Europa, räknat såväl per invånare som i förhållande till BNP. Sverige svarar för ca 0,2 procent av de globala utsläppen. Det innebär inte att de svenska åtgärderna saknar betydelse. Regeringen anser att Sverige skall vara ledande i Europa på att möta utmaningarna genom en kraftfull politik, samt genom att skapa goda förutsättningar för den teknikutveckling som är nödvändig för att förena en

minskning av utsläppen med en fortsatt god levnadsstandard och en positiv utveckling för de fattiga länderna.

I en särskild klimatproposition kommer regeringen inom kort att presentera en åtgärdsstrategi i syfte att minska utsläppen av växthusgaser i Sverige.

3.5.2 Frisk luft

Miljö kvalitetsmålet är att luften skall vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

Regeringen har i Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) föreslagit 4 delmål som skall ange inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta konkreta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller halter för svaveldioxid, kvävedioxid och marknära ozon samt minskning av utsläppen av flyktiga organiska ämnen.

3.5.2.1 Insatser inom politikområdet

År 1999 infördes miljö kvalitetsnormer för svaveldioxid, kväveoxider och bly. Under sommaren 2001 har också normer fastställts för partiklar genom förordningen (2001:527) om miljö kvalitetsnormer för utomhusluft. Miljö kvalitetsnormer är ett nytt styrmedel i det svenska miljöarbetet som infördes i och med miljöbalken. En miljö kvalitetsnorm skall tas fram på vetenskapliga grunder och ange den lägsta godtagbara miljö kvaliteten som människan eller miljön kan anses tåla. Normer meddelas normalt av regeringen för att miljömål skall uppnås, för att åtgärda miljöproblem i Sverige eller för att bestämmelser i vissa EG-direktiv skall kunna genomföras i svensk rätt. Fler miljö kvalitetsnormer kommer att antas för luftföroreningar under de kommande åren bl.a. för bensen och kolmonoxid.

Inom EU har det under år 1998 och 1999 tagits fram två dotterdirektiv till rådets direktiv 96/62/EG av den 27 september 1996 om utvärdering och säkerställande av luftkvaliteten. De föroreningar som omfattas är svaveldioxid, kväveoxider, partiklar, bly, bensen och kolmonoxid. Arbetet pågår med det tredje dot-

terdirektivet om ozon och ett fjärde dotterdirektiv om polyaromatiska kolväten (PAH), arsenik och nickel-kadmium.

3.5.2.2 Resultat

Luftkvaliteten i våra tätorter har förbättrats under de senaste decennierna. Svaveldioxidhalterna har minskat och ligger i dag långt under gällande miljökvalitetsnormer. Kvävedioxidhalterna i tätorterna har också minskat även om det fortfarande behövs ytterligare minskningar för att miljökvalitetsnormen och miljökvalitetsmålet skall nås. Halterna av ozon, partiklar och cancerframkallande ämnen är alltjämt för höga.

3.5.2.3 Analys och slutsatser

Trots de senaste decenniernas minskningar av luftföroreningar behöver luftkvaliteten förbättras för att miljökvalitetsmålet skall nås. Genomförandet av gällande och kommande EU-direktiv om utvärdering och säkerställande av luftkvaliteten kommer att medföra en successivt förbättrad luftkvalitet. Genomförandet av de åtgärder som regeringen föreslår i miljömålspropositionen för att uppnå de föreslagna delmålen ger ytterligare förutsättningar för att nå miljökvalitetsmålet.

3.5.3 Bara naturlig försurning

Miljökvalitetsmålet är att de försurande effekterna av nedfall och markanvändning skall underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen skall heller inte öka korrosionshastigheten i tekniskt material eller kulturföremål och byggnader.

Regeringen har i Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) föreslagit 4 delmål som skall ange inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta konkreta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller minskad försurning av sjöar, rinnande vatten och skogsmark samt minskning av utsläppen av svaveldioxid och kvävedioxider till luft. För att miljökvalitetsmålet skall nås krävs att utsläppen av försurande ämnen fortsätter att minska i Sverige och övriga Europa.

3.5.3.1 Insatser inom politikområdet

I juni 1999 redovisade Naturvårdsverket en nationell kalkningsplan för regeringen. Verket har därefter utarbetat och remissbehandlat Allmänna råd och Handbok för kalkning av sjöar och vattendrag som kommer att presenteras under hösten 2001.

I december 1999 undertecknades det så kallade Göteborgsprotokollet om minskning av utsläpp som bidrar till försurning, övergödning och oxidantbildning inom FN-konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar. Inom EU har förlikning uppnåtts om två direktiv inom försurningsstrategin: förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 88/609/EEG om begränsning av utsläpp till luften av vissa föroreningar från stora förbränningsanläggningar (KOM99(611)slutlig) och förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om nationella utsläppstak av vissa luftföroreningar (KOM99(125)slutlig).

3.5.3.2 Resultat

Nedfallet av försurande ämnen i Sverige har minskat kraftigt de senaste 15 åren.

Kalkningsverksamheten har liksom föregående år inriktats på att bibehålla och förbättra pågående kalkningsprojekt. Enligt uppgifter från länsstyrelserna kalkas i dagsläget knappt 7000 sjöar, vilket motsvarar ungefär 40 procent av antalet försurade sjöar i Sverige. För sjöytan är motsvarande siffra 89 procent och i vattendrag kalkas 11 procent av den totala längden försurade vattendrag. Enligt preliminära uppgifter för år 2000 har följande resultat uppnåtts. Inom parentes anges motsvarande uppgifter för år 1999. Antalet kalkade sjöar är 6 256 (6 561) med en sjöyta av 4 339 (4 021) km². Kalkade vattendrag uppgår till 13 437 (12 977) kilometer. Kalkningsprogrammets vattenkemiska mål har uppnåtts till 90 (86) procent av sjöytan eller 88 (79) procent av antalet kalkade sjöar och till 83 (80) procent av de kalkade vattendragen.

Under 2000 har Naturvårdsverket, via länsstyrelserna, fördelat 198 miljoner kronor för kalkning av sjöar och vattendrag. Ungefär 12 miljoner kronor har utnyttjats för den nationella uppföljningen av effekterna av kalkning-

en och för läns gemensamma projekt som regional samordning, kalkningens databas, kalkningshandbok.

3.5.3.3 Analys och slutsatser

Om direktivet om nationella utsläppstak genomförs kommer arealen skog, fjäll och sjöar där den kritiska belastningen för försurning överskrids att minska från 6,3 miljoner hektar år 1990 till 1,4 miljoner hektar år 2010. Även om belastningen minskar betydligt kan återhämtningen från försurningen i mark och vatten ta flera decennier.

Den nationella kalkningsplanen utgör en god plattform för den fortsatta kalkningsverksamheten. Den av regeringen föreslagna resursförstärkningen och Naturvårdsverkets kommande Allmänna råd och Handbok bör ytterligare förbättra länsstyrelsernas möjligheter att genomföra den beslutade kalkningsverksamheten på ett optimalt sätt.

3.5.4 Giffri miljö

Miljö kvalitetsmålet är att miljön skall vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden.

Regeringen har i Kemikaliestrategi för Giftfri miljö (prop. 2000/01:65, MJU15, rskr 2000/01:269) och Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) föreslagit 6 delmål som skall ange inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta konkreta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller kunskap om kemiska ämnens hälso- och miljöegenskaper, miljö- och hälsoinformation om varor, utfasning av särskilt farliga ämnen, fortlöpande minskning av hälso- och miljöriskerna med kemikalier, riktvärden för miljö kvalitet för kemiska ämnen samt sanering och efterbehandling av förorenade områden.

3.5.4.1 Insatser inom politikområdet

EG-kommissionen presenterade i februari 2001 sin vitbok med en strategi för en framtida kemikaliepolitik. Mot bakgrund av denna antog miljöministrarna vid råds mötet den

7 juni 2001 slutsatser som anger riktningen för kommissionens fortsatta arbete med den nya lagstiftningen. Vid samma möte antogs slutsatser om en integrerad produkt politik (IPP). Att minska farliga ämnen i produktionen och spridningen av dessa ämnen genom produkternas användning och kvittb livning är av stor vikt för en hållbar utveckling.

Det EU-relaterade arbetet är generellt av stor vikt inom området och också det internationella samarbetet inom OECD och FN:s miljöprogram UNEP. En viktig insats var det förhandlingsarbete inom UNEP som ägde rum under det svenska EU-ordförandeskapet och som resulterade i ett beslut vid UNEP:s styrelsemöte i februari 2001 om ett uppdrag till UNEP att undersöka behovet av en global kemikaliestrategi. Vid samma möte beslutades om en global utvärdering av kvicksilver inom ramen för UNEP-arbetet.

Sedan 1998 har intensiva förhandlingar pågått för att få till stånd en global konvention om långlivade organiska ämnen, s.k. POP:s. Förhandlingarna avslutades i maj 2001 med en mellanstatlig konferens i Stockholm där konventionen undertecknades. Konventionen kommer i ett första steg att omfatta förbud mot produktion eller annan begränsning av tolv kemiska ämnen.

Rotterdamkonventionen om PIC-proceduren för vissa farliga kemikalier och pesticider i internationell handel antogs i september 1998. Konventionen ställer krav på exportanmälan och importgodkännande för vissa kemikalier som är förbjudna eller underkastade stränga restriktioner i ett antal länder. Konventionen omfattar idag 22 bekämpningsmedel och 5 industrikemikalier. Inom EU pågår arbete med att ratificera konventionen och kommissionen har aviserat att ett förslag till revidering av rådets förordning (EEG) nr 2455/92 av den 23 juli 1992 om export och import av vissa farliga kemikalier kommer att presenteras hösten 2001.

Under år 2000 trädde nya regler i kraft till följd av Europaparlamentets och rådets direktiv 98/8/EG av den 16 februari 1998 om utsläppande av biocidprodukter på marknaden. Ett utvärderingsprogram för verksamma ämnen inom EU har inrättats men ännu inte börjat att fungera. Jämfört med de tidigare svenska bestämmelserna innebär införandet av

biociddirektivet bl.a. att en del nya produkttyper, t.ex. desinfektionsmedel och konserveringsmedel, måste förhandsgranskas innan de får saluföras.

Ett systematiskt inventeringsarbete i statlig regi har pågått i cirka tio år för att kartlägga förorenade områden. Antalet efterbehandlingsentreprenader finansierade med medel från anslaget för sanering av förorenade områden har varit få på grund av att projekten ännu inte varit tillräckligt förberedda för efterbehandlingsåtgärder. Arbetet har således främst varit inriktat på inventeringar och undersökningar. Under året har arbetet därmed inriktats på att få fram objekt som är klara för åtgärder till i första hand 2001 och 2002. Inom det lokala investeringsprogrammet för ekologisk hållbarhet (utgiftsområde 18, anslag E1 Stöd till lokala investeringsprogram) har år 2000 10,2 miljoner kronor använts till saneringsprojekt. I maj 2001 fick Sveriges geologiska undersökning regeringens uppdrag att, i samarbete med Naturvårdsverket och länsstyrelserna, göra en nationell kartläggning av områden som förorenats av eller misstänks vara förorenade till följd av statlig verksamhet och där den statliga organisationen eller verksamheten inte längre finns kvar. Uppdraget är ett led i regeringens långsiktiga arbete med att kartlägga och efterbehandla förorenade områden.

3.5.4.2 Insatser utanför politikområdet

På efterbehandlingsområdet ansvarar länsstyrelserna bland annat för läns- eller branschtäckande inventeringar, genomförande och stöd när undersökningar utförs och för upprättande av flerårsplaner för efterbehandling. Sveriges geologiska undersökning (SGU) har ansvar för att förvalta och miljösäkra anläggningar som använts för statens civila beredskapslagring av olja samt det statliga gruvfältet i Adak. Inventeringar och åtgärder på objekt med efterbehandlingsbehov genomförs bl.a. av Försvarsmakten, Telia och Jernhusen.

För bekämpningsmedel i jordbruk och trädgårdsnäring har regeringen ställt upp övergripande mål om minskade hälso- och miljörisker i propositionen 1997/98:2 Hållbart fiske och jordbruk. Ett sektors- och myndighets-

övergripande åtgärdsprogram, med Jordbruksverket och Kemikalieinspektionen som huvudansvariga myndigheter, pågår för att minska riskerna vid användning av bekämpningsmedel som tar fasta på att kartlägga och kvantifiera riskerna samt att med hjälp av olika åtgärder reducera riskerna. Arbetet inom programmet omfattar såväl förhandsgranskning av bekämpningsmedel som åtgärder för att t.ex. minska den totala användningen, utveckla alternativa bekämpningsmetoder och förbättra hanteringen liksom att öka kunskapsnivån hos användarna.

Sedan 1998 har förhandlingar pågått inom FN:s sjöfartsorganisation IMO för att få till stånd en global konvention för skadliga ämnen i båtottenfärger. Konventionen kommer i ett första steg att förbjuda användningen av tennorganiska föreningar i båtottenfärger.

Inom politikområdet Skydd mot olyckor är Statens räddningsverk central förvaltningsmyndighet för frågor om räddningstjänst, landtransport av farligt gods och (fr.o.m. 2001-01-01) brandfarliga och explosiva varor samt central tillsynsmyndighet i det förebyggande arbetet mot allvarliga kemikalieolyckor.

3.5.4.3 Resultat

I det arbete som pågått under år 2000 som redovisats i Kemikaliestrategi för Giftfri miljö och första halvåret 2001 relaterat till EU:s framtida kemikaliepolicy har det svenska synsättet på kemikalier fått god genomslagskraft. Arbetet för att minska riskerna för skador på människa och miljö från kemiska ämnen i kemiska produkter och andra varor samt biotekniska organismer, bedrivs framför allt inom EU och i hög grad internationellt. De resultat som uppnås inom EU styr den nationella regleringen av utsläppandet av kemiska produkter och varor på marknaden. Även insatserna i det nordiska samarbetet inom kemikalieområdet har i stor utsträckning gällt de frågor som drivs i de internationella organen. Under året har Sverige anmält ett förslag till förbud mot användning av bly i ammunition till EU.

Handlingsprogrammet för bekämpningsmedel syftar till att fortsätta minska hälso- och miljöriskerna. Sedan 1986 har riskerna, mätt som ett hälso- och miljöindex, minskat fram

till 1995 för att sedan öka något. Ökningen beror på att mängden såld aktiv substans har ökat. Orsaken till ökningen i försald volym är främst en förändrad gröddfördelning till följd av den gemensamma jordbrukspolitiken, samt att kostnaderna för kemisk ogräsbekämpning minskat i förhållande till mekanisk ogräsbekämpning.

Under året har regionalisering av efterbehandlingsverksamheten genomförts i stor utsträckning. År 2000 har anslaget för efterbehandling (65 miljoner kronor) in-tecknats i sin helhet. Anslaget har fördelats till länsstyrelserna som bidragsram för inventeringar/undersökningar (31,75 miljoner kronor) och som bidragsram för förberedelser/åtgärder (29,6 miljoner kronor). I många fall har länsstyrelsen vidarefördelat bidraget till berörd kommun. Resterande medel (3,6 miljoner kronor) har använts för utredningar och omkostnader för Naturvårdsverket. Åtgärdsförberedelser pågår för 22 projekt fördelade på 11 län. Ett tiotal kommuner är starkt engagerade i några av dessa objekt. Åtgärder har utförts i sjön Turingen i Nykvarns kommun, vid den nedlagda ytbehandlingsanläggningen Galvano i Gislaveds kommun och vid en nedlagd kemtvätt i Lerums kommun. Under år 2000 har regionaliseringen av efterbehandlingsverksamheten genomförts i stor utsträckning.

Inom ramen för stödet till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet har åtgärder utförts som avser bl.a. sanering av kvicksilverhaltiga sediment och PCB, kemikalier i jord vid en nickelindustri, arsenikförgiftad mark och en nedlagd skjutbana.

3.5.4.4 Analys och slutsatser

För att nå målet Giftfri miljö krävs åtgärder både nationellt och internationellt. Om man skall uppnå huvuddelen av delmålen är insatserna inom EU och i det globala kemikaliearbetet av största betydelse, däribland UNEP:s arbete med en global utvärdering av kvicksilver. I detta sammanhang är kommissionens arbete med att utveckla en ny kemikalielagstiftning av central betydelse, och Sverige har en viktig roll för att driva fram en striktare lagstiftning. För att få genomslag för det svenska synsättet i detta arbete

krävs ett fortsatt aktivt arbete och insatser från svenska experter och myndigheter.

Slutförhandlingar om konventionen som skall reglera skadliga båtbottnfärger kommer att ske i oktober 2001.

Under hösten 2001 kommer en proposition om ratificering av Stockholmskonventionen om långlivade organiska ämnen att lämnas till riksdagen.

Ett antal efterbehandlingsprojekt har genomförts såväl i privat regi som med bidrag från staten, antingen från anslaget för sanering och återställning eller inom det lokala investeringsprogrammet. Om miljö kvalitetsmålet skall kunna nås måste antalet åtgärder som genomförs öka såväl i statlig som privat regi. Delmålet innebär att förorenade områden skall vara identifierade och för minst 100 av de områden som är mest prioriterade med avseende på riskerna för människors hälsa och miljön skall arbetet med sanering och efterbehandling ha påbörjats senast år 2005. Minst 50 av de områden där arbete påbörjats skall dessutom vara åtgärdade. För att nå denna målsättning krävs ökad tillgång till utbildad personal och en omfattande utbildningsverksamhet under de närmaste åren. Antalet saneringsåtgärder som genomförs i privat regi bör öka genom krav med stöd av miljöbalken mot föroreningsansvariga tidigare verksamhetsutövare.

3.5.5 Skyddande ozonskikt

Miljö kvalitetsmålet är att ozonskiktet skall utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning.

Regeringen har i Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) föreslagit ett delmål som skall ange inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta konkreta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålet gäller minskning av utsläpp av ozonnedbrytande ämnen.

3.5.5.1 Insatser inom politikområdet

Sverige har drivit frågan om begränsning av användningen av ozonnedbrytande ämnen under lång tid både nationellt och internationellt. År 1995 infördes förordningen

(1995:636) om ämnen som bryter ned ozonskiktet. Därutöver finns lagstiftning på EU-nivå i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2037/2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet och globalt i Montrealprotokollet. EG-reglerna har under år 2000 avsevärt skärpts i förhållande till äldre bestämmelser. Under våren 2001 har Sverige som ordförande för Europeiska rådet tillsammans med kommissionen och Belgien, som är ordförande för Europeiska rådet hösten 2001, initierat och genomfört samtal med Kina och Indien angående ytterligare skärpningar av bestämmelserna i Montrealprotokollet.

3.5.5.2 Insatser utanför politikområdet

Försvarsmakten genomför en avvecklingsplan för att minska användningen av ozonnedbrytande ämnen inom försvarssektorn.

3.5.5.3 Resultat

Användning och utsläpp av ozonnedbrytande ämnen har stadigt minskat både i Sverige och internationellt sedan början av 1990-talet.

EU har under år 2000 beslutat om en ny och striktare reglering av användning och produktion av ozonnedbrytande ämnen, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2037/2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet.

3.5.5.4 Analys och slutsatser

Sveriges insatser som föregångsland när det gäller avveckling av användningen av ozonnedbrytande ämnen har genom ett aktivt internationellt arbete lett till kontinuerliga skärpningar av lagstiftningen inom EU och globalt. Sverige har internationellt gjort sig känt för engagemang och sakkunskap i frågan.

Sverige har genom en strikt nationell lagstiftning och ett aktivt internationellt arbete haft en avgörande betydelse för en begränsning av användningen av ozonnedbrytande ämnen. Det återstår dock mycket arbete fram-

för allt internationellt innan ozonskiktet är återställt. Frågorna behöver även fortsättningsvis drivas med kraft för att målet skall kunna nås.

3.5.6 Säker strålmiljö

Miljökvalitetsmålet är att människors hälsa och den biologiska mångfalden skall skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön.

Regeringen har i Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) föreslagit 3 delmål som skall ange inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta konkreta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller utsläpp av radioaktiva ämnen, hudcancer orsakad av solen samt risker med elektromagnetiska fält.

3.5.6.1 Insatser inom politikområdet

Regeringen beslutade under år 2000 att kärnkraftsindustrin skall komplettera sitt program för forskning, utveckling och demonstration för slutförvaring av använt kärnbränsle. Öppenhet och demokrati i beslutsprocessen för valet av plats är av stor vikt för regeringen. Statens kärnkraftinspektion och Statens strålskyddsinstitut har genomfört särskilda informationsinsatser till allmänhet och regionala beslutsfattare med anledning av industrins arbete med att finna en plats där ett slutförvar för använt kärnbränsle kan byggas. Den svenska platsvalsprocessen har också rönt stort intresse internationellt och myndigheterna har deltagit i internationella seminarier och möten för att presentera den svenska modellen.

Under året har myndigheterna genomfört en gemensam granskning av industrins säkerhetsanalys av det planerade slutförvaret samt uppdragit åt en internationell expertgrupp att granska densamma.

Tillsynen av kärnkraftanläggningarna skall vara pådrivande genom kontinuerlig kontroll av att säkerhetskraven efterlevs. Tillsynen bygger på tidigare observationer, anmälningar från anläggningarna, händelser, observationer och utredningar som gjorts under året. De

kärntekniska anläggningarna lever i allmänhet upp till säkerhetskraven.

Regeringen och ansvariga myndigheter arbetar även med att stärka kärnsäkerheten och strålskyddet internationellt. Prioriterade frågor är kärnsäkerhet och avfallshantering samt icke-spridningsfrågor i Öst- och Centraleuropa.

Forskningsverksamheten inom kärnsäkerhetsområdet utgör ett nödvändigt stöd för tillsynsarbetet och är viktig för att vidmakthålla och utveckla den nationella kompetensen inom området. Kärnkraftinspektionen arbetar med att i samarbete med högskolorna och industrin ta fram en strategi för den framtida forskningens inriktning.

Myndigheterna har under 2001 engagerat sig i den stora internationella övningen Barents Rescue med syftet att utveckla beredskap för kärntekniska olyckor och hantering av beredskap i händelse av försvunna herrelösa strålkällor. Deltagandet i internationella övningar kommer att fortsätta även under 2002 för att utveckla mätberedskapen.

Tillsynsarbetet med icke-kärntekniska verksamheter har stärkts genom en uppbyggnad av regelverket för verksamhet vid värmeverk som förbränner biobränsle eller torv, där radioaktiva ämnen anrikas i restprodukterna.

Arbetet med att bygga upp ett nationellt miljöövervakningsprogram för radioaktiva ämnen har inletts under innevarande år. Programmet har bland annat till syfte att sammanställa de stråldoser som individer ur allmänheten får från alla verksamheter med joniserande strålning. Det syftar också till att ge underlag för tillsynsarbetet med skydd av miljön, där kunskapsläget idag är lågt.

Uppmärksamheten kring s.k. herrelösa strålkällor har ökat dels på grund av det ökade internationella intresset som föranletts av flera incidenter och dels på grund av ett ökande nationellt problem. Ett allvarligt fall av upphittad strålkälla år 2000 ledde till polisanmälan, förundersökning lades dock ner i brist på bevis.

Arbetet med att kartlägga patientstråldoserna inom sjukvården har fortsatt under det gångna året. En ny sammanställning visar en stor spridning i dos för samma typ av undersökning. De sjukhus som ligger högt uppmanas att vidta åtgärder för att minska sina doser. På mammografiområdet har tidigare gjorts en

gjorts en liknande kartläggning som resulterat i en minskning av doserna.

Ett långsiktigt program för monitorering av förändringar i miljön inom området icke-joniserande strålning har lagts upp för att skapa en kunskapsbas för framtiden.

3.5.6.2 Insatser utanför politikområdet

Radonutredningen lämnade slutbetänkande den 31 januari 2001 (SOU 2001:7) och förslagen har remissbehandlats. Ärendet bereds för närvarande inom regeringskansliet. Insatser och resultatbedömning för sanering av radon i egnahem och i brunnar för dricksvatten beskrivs närmare under utgiftsområde 18, Bostadspolitik.

3.5.6.3 Resultat

Den sammanlagda stråldosen till personalen vid kärnkraftverken har fortsatt att minska. Detta beror förutom på myndigheternas arbete även till viss del på att verken dragit ner på underhållsarbetena på grund av pressade ekonomiska marginaler.

Myndigheterna verkar genom sin tillsyn gentemot de kärntekniska anläggningarna för att utsläppen av radioaktiva ämnen förhindras eller begränsas. Stråldoserna till allmänheten från utsläppen av radioaktiva ämnen ligger i dag med god marginal under gällande gränsvärde. Detta är bl.a. ett resultat av att anläggningarna gjorts uppmärksamma på hanteringen av utsläppen i samband med bränsleskador.

Myndigheternas regionala och lokala medverkan bidrar till allmänhetens förtroende för processen med att finna en plats för slutförvaring av kärnavfallet.

Myndigheternas insatser vad avser avvecklingsfrågor har bl.a. medfört att Barsebäck Kraft AB och Vattenfall AB sett över sin planering inför avvecklingen av reaktorer vid Barsebäck och Ågesta.

Särskilda tillsyns- och granskningsinsatser har gjorts vid Barsebäckverket med anledning av regeringens beslut att återta drifttillståndet för Barsebäck 1.

Inspektioner av det fysiska skyddet har föranlett myndighetskrav på förbättringar vid en anläggning. Vidare har myndighetsinspektio-

ner och granskningar lett till att en anläggning under året har förbättrat sina rutiner för bokföring av nukleärt material. Därmed har Sverige uppfyllt sina internationella åtaganden på icke-spridningsområdet.

Antalet beviljade bidrag för radonsanering har ökat från 139 år 1999 till 786 år 2000. Utbetalningarna förväntas därmed öka från 5,3 miljoner kronor år 2000 till 7-8 miljoner kronor årligen för 2001-2004.

3.5.6.4 Analys och slutsatser

Kärnkraftbolagen har under senare år fått sämre lönsamhet, vilket har lett till mindre investeringsbenägenhet. En lägre nivå på investeringstakten kan ha effekter på säkerhet och strålskydd vid kärnkraftverken. Både företagen och tillsynsmyndigheterna har också erfaren att det har blivit svårare att hitta rätt kompetens för verksamheten. Detta är några omvärldsfaktorer som påverkar företagens möjligheter att bedriva verksamheten med god säkerhet och ett gott strålskydd.

Regeringen bedömer att det finns ett behov av att utreda och analysera förutsättningarna för kraftbolagen att upprätthålla ett gott strålskydd och säkerhet vid kärnkraftverken samt berörda tillsynsmyndigheters arbete. Regeringen har därför för avsikt att inom kort besluta om en utredning som skall se över reaktorsäkerheten och strålskyddet vid de svenska kärnkraftverken.

Regeringen avser att låta utforma ett förslag till ett nationellt system för omhändertagande av radioaktivt avfall från icke kärnteknisk verksamhet samt utröna ansvarsförhållandena vid upphittande av herrelösa strålkällor. De senare kan i vissa fall medföra stora kostnader i samband med omhändertagandet.

Riksgäldskontoret har haft synpunkter på de säkerheter som kärnkraftföretagen ställt till förfogande i händelse av en kärnkraftolycka. Regeringen planerar därför att inom kort tillsätta en utredning för att se över delar av finansieringssystemet för omhändertagande av använt kärnbränsle. Utredningen skall få i uppdrag att se över dels principerna för att beräkna avgifternas storlek och dels utformningen av säkerheterna.

Riskerna med elektromagnetiska fält är otillräckligt utredda. Antalet mobiltelefoni-

sändare har ökat kraftigt under senare år och förväntas fortsätta öka även framöver. Regeringen anser att det är viktigt att klargöra sambandet mellan exponering och hälsorisker.

Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag till delmål för radon i inomhusluft och i dricksvatten.

3.5.7 Ingen övergödning

Miljö kvalitetsmålet är att halterna av gödande ämnen i mark och vatten inte skall ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten.

Regeringen har i Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) föreslagit 5 delmål som skall ange inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta konkreta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller åtgärdsprogram för sjöar, vattendrag och kustvatten enligt ramdirektivet för vatten, minskning av svenska vattenburna utsläpp av fosforföreningar och kväve samt minskning av utsläppen av kväveoxider till luft och ammoniak.

3.5.7.1 Insatser inom politikområdet

Under hösten 2000 antogs det s.k. ramdirektivet för vatten (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område). Genom detta direktiv läggs grunden till ett regelverk för att skydda inlandsytvatten, kustvatten och grundvatten. Direktivet innebär bl.a. att medlemsländerna skall utarbeta åtgärdsprogram för samtliga de åtgärder som är nödvändiga för att uppnå den miljö kvalitet och de normer som anges i direktivet senast år 2009. Senast år 2003 skall nationella lagar och förordningar ha anpassats till direktivets krav. Genomförandet av ramdirektivet kommer att ge viktiga redskap för att uppnå miljö kvalitetsmålen Grundvatten av god kvalitet, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård och Ingen övergödning.

Regeringen godkände den 21 december 2000 strategin Hållbar utveckling – En ny kurs för Norden. Strategin gäller 2001– 2004 och innehåller bl.a. åtagande om att utveckla en gemensam nordisk strategi för att minska övergödningen och ökad ekologisk produktion.

Regeringen gav den 11 april 2001 Naturvårdsverket i uppdrag att se över gränsvärdena för avloppsslam och analysera frågan om återföring av fosfor samt att lägga fram förslag för en långsiktigt hållbar återföring av avloppsslam.

Andra insatser av betydelse för miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning beskrivs under avsnitt 3.5.3 Bara naturlig försurning.

3.5.7.2 Insatser utanför politikområdet

Inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet lämnas ersättning för flera åtgärder som skall minska näringsläckaget, till exempel vallodling, anläggande av kantzoner och fånggrödor.

Våtmarker är ett kostnadseffektivt sätt att reducera kvävehalter i vatten. Inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet har hittills anlagts ca 1 500 ha våtmarker Därtill kommer de våtmarker som anläggs inom ramen för de lokala investeringsbidragen. För närvarande har regeringen godkänt ansökningar för anläggning av ca 2 000 ha våtmarker. Jordbruksverket ser för närvarande över djurtäthetsbestämmelserna i syfte att minska näringstillförseln till jordbruksmark.

Regeringen har tillsatt utredningen Översyn av skatterna på bekämpningsmedel och handelsgödsel (dir 2001:55) med uppgift att utvärdera skatterna på bekämpningsmedel och handelsgödsel. Utredaren skall dels analysera och bedöma skatternas påverkan på användningen av bekämpningsmedel respektive handelsgödsel, dels bedöma vilka effekter de har på miljön. Med utgångspunkt i detta skall det utredas om skatterna bör förändras så att de kan fungera som effektivare styrmedel på miljöområdet utan att kraven på kostnadseffektivitet eftersätts.

3.5.7.3 Resultat

De huvudsakliga insatserna för att minska övergödningen görs inom jordbrukssektorn och i avloppsreningsverk. Inom industrin svarar skogsindustrin för huvuddelen av utsläppen. Utbyggnaden av kväverening vid reningsverk fortsätter. Utsläppen beräknas ha minskat med ungefär 35 procent jämfört med 1985.

3.5.7.4 Analys och slutsatser

Jordbruket är den största källan till kvävebelastning på havet och bidrar betydligt till fosforbelastningen. En förutsättning för att belastningen skall minska är att jordbruksnäringen fortsätter sitt arbete med att minska näringsläckaget.

Genomförandet av ramdirektivet för vatten kommer att bidra till att nå miljö kvalitetsmålet.

Om direktivet om nationella utsläppstak och Göteborgsprotokollet genomförs kommer andelen landareal där kritisk belastning för övergödning förekommer att minska från 14 procent år 1990 till ungefär 4 procent år 2010.

3.5.8 Levande sjöar och vattendrag

Miljö kvalitetsmålet är att sjöar och vattendrag skall vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer skall bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljö värden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion skall bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

Regeringen har i Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) föreslagit 6 delmål som skall ange inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta konkreta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller åtgärdsprogram för och skydd av värdefulla natur- och kulturmiljöer, åtgärdsprogram för restaurering av vattendrag, vattenförsörjningsplaner, utsättning av djur och växter, åtgärdsprogram för hotade arter och fiskstammar samt åtgärdsprogram enligt ramdirektivet för vatten.

3.5.8.1 Insatser inom politikområdet

Ett omfattande nationellt och internationellt arbete pågår när det gäller förberedelser för genomförande av ramdirektivet för vatten. Direktivet beskrivs närmare under miljökvalitetsmålet Ingen övergödning i avsnitt 3.5.7.1 och berörs i avsnitt 3.5.9 Grundvattnen av god kvalitet. Under det svenska ordförandeskapet antog medlemsländerna och kommissionen en gemensam strategi för genomförande av ramdirektivet för vatten. Arbetet kommer bl.a. att resultera i gemensamma vägledningsdokument för det praktiska nationella genomförandet. Ett nätverk byggs upp mellan berörda myndigheter och arbetet samordnas med frågor om framtagande av miljökvalitetsnormer.

Anslaget för sanering och återställning av förorenade områden har nyttjats även för vissa vattenområden. Naturvårdsverket har utarbetat en bevarandestrategi för sjöar och vattendrag inom ramen för projektet Vattenmiljöer i landskapet (VILA). De lokala investeringsprogrammen omfattar ett flertal vattenanknutna miljöer och aktiviteter, bl.a. våtmarker, utvecklad avloppsrening inkl. ny teknik för lokal avloppshantering etc. Genom förordningen (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten samt uppdrag till Naturvårdsverket och berörda länsstyrelser har genomförandet säkerställts vad gäller rådets direktiv 78/659/EEG av den 18 juli 1978 om kvaliteten på sådant sötvatten som behöver skyddas eller förbättras för att upprätthålla fiskbestånden.

Miljöövervakningen har utökats och inkluderar nu analyser av vattenkemi, vissa gifter och fisk i sjöar och rinnande vatten. Vattnets kemiska sammansättning studeras regelbundet i 50 flodsystem och 80 sjöar. Under år 2000 utfördes en omfattande, vart sjätte år återkommande, studie av kemiska och biologiska variabler i 3 000 sjöar och 700 vattendrag för att få en bild av miljötillståndets förändring i hela landet. Dessutom har effekterna av soppippar på nedströms belägna vatten studerats.

Naturvårdsverket har bedrivit ett framgångsrikt arbete med åtgärdsplaner för skydd av hotade fiskarter. Endast ett fåtal planer kvarstår nu att utarbeta.

Två sjöar och vattendrag avsattes under år 2000 som naturreservat.

Översvämningarna på flera håll i Sverige under sommaren och hösten 2000 har föranlett regeringen att i tilläggsdirektiv ge Miljöbalkskommittén (M 1999:03) i uppdrag att gå igenom sådana vattendomar som kan ha betydelse för riskerna för översvämningar. Med bl.a. denna genomgång som underlag skall kommittén analysera om miljöbalkens regler om omprövning av vattendomar är tillräckliga för att förbättra möjligheterna att förebygga och begränsa riskerna för översvämningar samt vid behov föreslå ändringar i lagstiftningen. Tilläggsdirektiven innehåller även uppdraget till Miljöbalkskommittén att lämna förslag till hur bestämmelserna i ramdirektivet för vatten om bl.a. miljömål, åtgärdsprogram och utsläpp till vatten skall genomföras i svensk lagstiftning. Sverige arbetar också för att klimatpolitiken på framför allt global nivå i ett långt perspektiv skall medföra att risken för svåra väderförhållanden som leder till översvämningar begränsas.

Regeringen beslutade den 26 april 2001 (dnr M2001/1992/Na) att ge Naturvårdsverket i uppdrag att kartlägga tillämpningen av strandskyddsbestämmelserna. Naturvårdsverket skall vidare utreda förutsättningarna för och bedöma konsekvenserna av ett stärkt strandskydd i tätortsnära områden med högt bebyggelsetryck respektive vissa lättnader avseende strandskyddsbestämmelserna i glesbygdsområden med lågt bebyggelsetryck i syfte att underlätta regional utveckling, såsom turism och friluftsliv. Uppdraget skall redovisas till Miljödepartementet senast den 1 februari 2002.

Andra insatser av betydelse för miljökvalitetsmålet beskrivs under avsnitt 3.5.3 Bara naturlig försurning och 3.5.7 Ingen övergödning. Insatser och resultatbedömning beträffande biologisk mångfald redovisas under avsnitt 3.5.12 Levande skogar.

3.5.8.2 Insatser utanför politikområdet

Statliga fiskevårdsmedel, totalt 20 miljoner kronor, har använts till bl.a. informationsverksamhet, biotopvård och vandringsvägar. När det gäller arbetet med hotade arter och stammar har Fiskeriverket och Naturvårdsverket gemensamt satsat knappt 2 miljoner kronor på hotade arter och stammar av fisk och flodkräfta. En konsekvensanalys av åter-

introduktion av stör pågår. Omfattande undersökningar för att reducera de negativa, genetiska effekterna av långvarig odling av lax och havsöring utförs. Ett förslag till strategi för utsättning av fisk har färdigställts. Fiskeriverkets arbete inom ramen för aktionsplanen för lax har fördjupats genom satsningar på restaureringsarbeten och beståndsuppskattningar för främst vild lax. Målet om att uppnå en produktion på 50 procent av den totalt möjliga har förverkligats i fem älvar.

Skogsstyrelsen har tillsammans med Naturvårdsverket och Fiskeriverket utarbetat vägledning för skogsbruk vid vatten.

Andra insatser av betydelse för miljö kvalitetsmålet beskrivs under avsnitt 3.5.7 Ingen övergödning och 3.5.9 Grundvatten av god kvalitet.

3.5.8.3 Resultat

Den utökade miljöövervakningens mål är främst att beskriva långsiktiga förändringar. Analysen av proverna från den utökade provtagningen år 2000 pågår under flera år och inga resultat föreligger i dag. Nedströms vissa av de undersökta soptipporna har konstaterats skador på fiskar och fisksamhällen. Detta har föranlett ytterligare undersökningar under innevarande år.

Arbetet med det europeiska nätverket för skydd av livsmiljöer och arter, Natura 2000, har fortlöpt och omfattar ytterligare ett antal områden som berör sjöar och vattendrag.

3.5.8.4 Analys och slutsatser

Arbetet med tillämpning av ramdirektivet för vatten bör även fortsättningsvis prioriteras. Genomförandet av ramdirektivet för vatten kommer att bidra till att nå miljö kvalitetsmålet. Tillräckliga resurser måste också satsas på arbetet med miljö kvalitetsnormer, som utgör en avgörande del av direktivets införande, liksom på arbetet med att tidigt skapa fungerande system för vattensystemadministration.

Miljöövervakningsverksamhetens utökning har positivt bidragit till möjligheterna att följa långsiktiga förändringar i naturen. Eftersom

fisk utgör en central del av vattenekosystemen och är viktiga som modellorganismer vid studier av gifteffekter, finns anledning att utöka satsningen på fisk inom övervakningsverksamheten. I dagsläget bedrivs forskning i liten omfattning vad gäller fisk eller fiskens roll i ekosystemen. Å andra sidan ägnas en betydande del av giftforskningen åt fiskrelaterade problem. De reproduktionsstörningar hos fisk som nu förekommer pekar på ett forskningsbehov även på naturliga fiskbestånd i sjöar och vattendrag.

I arbetet med skydd av natur utgör vattenmiljöer för närvarande en försumbar del. Detta belyser vattenmiljöernas eftersatthet i detta avseende och det är viktigt att andelen skyddade vattenmiljöer ökar väsentligt. Regeringen avser att ge de berörda myndigheterna i uppdrag att utarbeta en bevarandestrategi för skyddsvärda vattenmiljöer och åtgärdsprogram för restaurering av potentiellt skyddsvärda vatten.

3.5.9 Grundvatten av god kvalitet

Miljö kvalitetsmålet är att grundvattnet skall ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

Regeringen har i Svenska miljömål – delmål och strategier (prop. 2000/01:130) föreslagit 4 delmål som skall ange inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta konkreta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller skydd av grundvattenförande geologiska formationer, förändringar i grundvattennivån, kvalitetskrav för grundvatten samt åtgärdsprogram enligt ramdirektivet för vatten.

3.5.9.1 Insatser inom politikområdet

Ansvariga statliga myndigheter har samverkat i arbetet med att säkra vattenförsörjningen och skyddet av grundvatten. Naturvårdsverket har enligt regeringens uppdrag i samverkan med Sveriges geologiska undersökning, Livsmedelsverket och Boverket, genomfört och den 13 december 2000 redovisat en rapport angående värdering av grundvatten- och grusförekomster samt konstgjord grundvattenbildning. Ett omfattande arbete pågår när det gäller förberedel-

ser för genomförandet av ramdirektivet för vatten. Direktivet beskrivs närmare under miljökvalitetsmålet Ingen övergödning i avsnitt 3.5.7.1 och berörs i avsnitt 3.5.8 Levande sjöar och vattendrag. Ett arbete har även bedrivits för framtagande av förslag till en miljökvalitetsnorm för nitrat i grundvatten.

3.5.9.2 Insatser utanför politikområdet

Vägverket genomför åtgärder för att förhindra nedträngning av vägsalt i grundvatten resp. skydd vid eventuella olyckor med transport av farliga ämnen vid vissa vägsträckor i anslutning till känsliga yt- och grundvattenförekomster.

Påverkan från jordbruket på grundvatten berörs i avsnitt 3.5.4.2.

3.5.9.3 Resultat

Av myndigheternas rapport om grundvatten- och grusförekomster samt konstgjord grundvattenbildning framgår bl.a. att det finns ett stort behov av att ange både ekonomiska och icke ekonomiska värden på förnyelsebara naturresurser som grundvatten. Insikten om grundvattenförekomsternas värde kan göra det lättare för vattenförsörjningens huvudmän (oftast kommunerna) att göra riktiga bedömningar vid intressekonflikter, speciellt i planerings-sammanhang. Regeringen avser att i arbetet med genomförandet av ramdirektivet för vatten närmare behandla frågan om värdering av vatten. Fortfarande saknar många vattentäkter tillräckliga skyddsområden och kunskapen om riskerna för negativ påverkan på grundvattnet är otillräckliga. Punktvisa analyser av grundvatten, vilket är en mycket kostsam insats, visar att bekämpningsmedel nu förekommer i åtskilliga grundvattentäkter. Nyligen genomförda sammanställningar av grundvattentillståndet i anslutning till större vägar visar på ökande problem med påverkan från vägsalt.

3.5.9.4 Analys och slutsatser

Grundvattnet utgör en långsiktigt mycket viktig del av landets resurser, vilket innebär

att grundvattenbildningen måste kunna kvantifieras samtidigt som grundvattnets kvalitet måste garanteras. Grundvattenbildningens storlek är betydelsefull för beräkningar av t.ex. näringsläckage till vattendrag från jordbruks- och skogsmark. Åtgärder för att minska främst jordbrukets närsaltläckage förutsätter bättre kunskap om dessa processer, varför utökade insatser för att öka kunskapen är motiverade.

Genomförandet av ramdirektivet för vatten kommer att bidra till att nå miljökvalitetsmålet. Regeringen avser att ge berörda myndigheter i uppdrag att utveckla en handbok för vatten.

3.5.10 Hav i balans samt levande kust och skärgård

Miljökvalitetsmålet är att Västerhavet och Östersjön skall ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden skall bevaras. Kust och skärgård skall ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård skall bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Regeringen har i Svenska miljömål – delmål och strategier (prop. 2000/01:130) föreslagit 8 delmål som skall ange inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta konkreta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller skydd för kust- och skärgårdsområden, strategi för kulturarv och odlingslandskap, åtgärder för hotade marina arter, minskning av bifångster, anpassning av uttaget av fisk, begränsning av störningar från båttrafiken, minskade utsläpp från fartyg samt åtgärdsprogram enligt ramdirektivet för vatten.

3.5.10.1 Insatser inom politikområdet

Utredningen Levande skärgård – Utvärderingen av de regionala miljö- och hushållningsprogrammen (SOU 2000:67) har överlämnats till regeringen och bereds nu inom Regeringskansliet. Därutöver har Naturvårdsverket färdigställt en

bevarandestrategi för kust- och skärgårdsområden i Sverige.

Mot bakgrund av skador på fiskeredskap och förlust av fångst har ett arbete med framtagande av "sälsäkra" redskap för lax- och ålfiske bedrivits. En förvaltningsplan för säl har presenterats och en motsvarande plan för skarv är under utarbetande.

Med anledning av förslag från Vindkraftsutredningen (SOU 1999:75) har en arbetsgrupp inom regeringskansliet under året påbörjat ett arbete med att kartlägga de övergripande förutsättningarna för lokalisering av vindkraftverk till havs och i fjällen. Arbetsgruppen redovisade i februari 2001 förslag om hur arbetet skall bedrivas vidare. Regeringen har med anledning härav gett Boverket och Naturvårdsverket i uppdrag att fullfölja delar av förslagen. Övriga förslag från arbetsgruppen och förslag från utredningen övervägs för närvarande av regeringen.

Sverige har deltagit i ett omfattande arbete inom ramen för marina konventioner och andra internationella samarbetsorgan för bevarandet av den marina miljön. Bland dessa kan nämnas Bonnöverenskommelsen och Oslo-Pariskommissionen (OSPAR) för Västerhavet, Helsingforskommissionen (HELCOM) för Östersjön samt PAME för Arktis. I dessa fora har Sverige intagit en ledande roll, speciellt när det gäller miljögifter, kritiska belastningsgränser, övergödning, marint skräp och hållbar utveckling. Inom HELCOM:s arbetsprogram för Östersjön har arbetet förnyats under det gångna året. Under det svenska ordförandeskapet har en arbetsgrupp tillsatts för att effektivisera arbetet med att eliminera de särskilt utpekade föroreningskällorna (s.k. hot spots) kring Östersjön. Av de 132 föroreningskällorna har 22 åtgärdats.

Genom förordningen (2001:554) om miljö kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten samt uppdrag till berörd länsstyrelse har genomförandet säkerställt vad gäller rådets direktiv 79/923/EEG av den 30 oktober 1979 om kvalitetskrav för skaldjursvatten.

Andra insatser av betydelse för miljö kvalitetsmålet beskrivs under avsnitt 3.5.7 Ingen övergödning och 3.5.8 Levande sjöar och vattendrag. Insatser och resultatbedömning beträffande biologisk mångfald redovisas under avsnitt 3.5.12 Levande skogar.

3.5.10.2 Insatser utanför politikområdet

Under året har förutsättningarna för svensk fiskerikontroll förbättrats och samarbetet mellan Fiskeriverket och Kustbevakningen fördjupats. Det satellitbaserade övervakningssystemet har utvecklats och omfattar nu ca 100 fiskefartyg. Långsiktiga förvaltningsplaner för ett flertal fiskbestånd på svenskt vatten har utarbetats. Beträffande lax och fiskevårdsarbete i övrigt se avsnitt 3.5.8 Levande sjöar och vattendrag. Fiskeriverket har bidragit till arbetet med att skapa en miljövänligare fiskodlingsverksamhet. Mer selektiva redskap har utvecklats för att minska oönskade bifångster. Vidare har teknik utvecklats för att förhindra att säl kommer in i laxfällor.

Kustbevakningens miljöövervakning till sjöss omfattar spaning efter olje- och kemikalieutsläpp samt tillsyn av djur- och naturvårdsområden.

Glesbygdsvverkets övergripande mål är att främst genom påverkan på olika samhällssektorer verka för goda levnadsförhållanden och utvecklingsmöjligheter för gles- och landsbygdsbefolkningen med tyngdpunkten i bland annat skärgårdsområdena.

Andra insatser av betydelse för miljö kvalitetsmålet beskrivs under avsnitt 3.5.7 Ingen övergödning och 3.5.8 Levande sjöar och vattendrag.

3.5.10.3 Resultat

Gifthalterna sjunker överlag i Östersjön men beträffande vissa klororganiska samt bromerade föreningar och kadmium sker en ökning. Kadmiumproblemet torde bero på urlakningseffekter i mark orsakade av försurning.

33 miljoner kronor har lämnats i bidrag till förebyggande av viltskada, bl.a. skador orsakade av säl. En utvärdering har visat att alltför liten del går till förebyggande åtgärder varför regeringen bedömer att denna del bör öka.

Det omfattande arbetet med Natura 2000 har fortlöpt med förslag till skydd av ytterligare ett antal områden som berör kust och hav.

Kustbevakningen genomförde under år 2000 ca 1 100 kontroller av naturvårdsområden och nationalparker. Av dessa resulterade ca tio

procent i särskilda åtgärder. Under år 2000 upptäcktes knappt 300 oljeutsläpp och inga kemikalieutsläpp.

3.5.10.4 Analys och slutsatser

Beträffande kustområden är det väsentligt att tillräckliga resurser satsas på genomförande av ramdirektivet för vatten. Speciella problem kan förväntas uppstå här på grund av kustområdenas karaktär. Detta arbete bör integreras med resultaten från utredningen Levande skärgård och från andra pågående utredningar eller initiativ rörande kustfiske och kustzonsförvaltning. Utökade forskningsinsatser bör ägnas åt förändringar i havsmiljön orsakade av gifter och klimatförändringar, vilket även bör avse konsekvenserna av främmande organismer.

Den bekymmersamma situationen vad gäller fiskeresurserna i havet tydliggör behovet av det arbete som redan är påbörjat med att skapa marina skyddsområden och detta arbete bör därför prioriteras och genomföras skyndsamt. Situationen visar bl. a. att behovet av skydds- och uppväxtområden för fisk är mest akut att åtgärda. Marina skyddsområden är nödvändiga både med hänsyn till bevarandet av de marina miljöerna och för att säkra fiskerinäringens ekonomiska förutsättningar. Detta är därför en prioriterad fråga för regeringen.

Andelen skyddade områden i kust- och havsmiljön är mycket liten. Det är därför väsentligt att denna andel ökar och att regler och förvaltningsplaner tillskapas i samarbete mellan berörda parter. Den utökade miljöövervakningen inom kustzonen bör utvecklas liksom satsningen på forskning rörande gifter i fisk. Fiskbestånden i såväl Östersjön som Västerhavet befinner sig i många fall utanför säkra gränser samtidigt som bifångster i fisket kan vara ett problem för marina däggdjur och fåglar. Ett intensivt fiske medför dels att tätheten av de beskattade arterna minskar, dels att ålders- och storleksstrukturen i bestånden förändras. Begränsningar av uttaget av fisk är en nödvändig åtgärd. I de fall där det råder osäkerhet om beståndens storlek eller om hur stor beskattning bestånden tål, skall försiktighetsprincipen tillämpas. Internationella åtaganden motiverar en ökad satsning på beståndsanalys av tumlare. För att utveckla förvaltningspla-

nerna för säl och skarv är det viktigt att arternas roll i respektive ekosystem klarläggs. Internationellt deltagande och samarbete är avgörande för framgång i dessa frågor.

De senaste åren har antalet upptäckta utsläpp till sjöss minskat. Minskningen bedöms vara ett resultat av det arbete myndigheterna bedrivit samt en indikation på att övervakning och internationellt samarbete inom området givit önskat resultat. Regeringen bedömer dock att antalet upptäckta utsläpp fortfarande ligger på en oacceptabelt hög nivå och har i Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) föreslagit åtgärder för att skärpa övervakningen till havs och öka satellitspaningen. Förutom stor risk för upptäckt har effektiv lagföring en preventiv verkan på olagliga utsläpp. Regeringen har i Åtgärder mot föroreningar från fartyg (prop. 2000/01:139) föreslagit ett antal åtgärder för att effektivisera lagföringsprocessen beträffande utsläpp av föroreningar från fartyg.

Genomförandet av ramdirektivet för vatten kommer att bidra till att nå miljökvalitetsmålet.

3.5.11 Myllrande våtmarker

Miljökvalitetsmålet är att våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet skall bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.

Regeringen har i Svenska miljömål – delmål och strategier (prop. 2000/01:130) föreslagit 5 delmål som skall ange inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta konkreta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller utformning av en nationell strategi för skydd och skötsel av våtmarker och sumpskogar, långsiktigt skydd för våtmarker, minskade miljöeffekter av skogsbilvägar över våtmarker, anläggning och återställning av våtmarker samt åtgärdsprogram för hotade arter.

3.5.11.1 Insatser inom politikområdet

Områdesskyddet spelar en avgörande roll för bevarandet av värdefulla våtmarker. Omfattande statliga insatser görs för att säkerställa att bl.a. våtmarker garanteras ett varaktigt skydd. Den riksomfattande

våtmarksinventeringen är slutförd sedan mitten av 1990-talet, utom i Norrbottens län där den pågår och beräknas vara slutförd vid utgången av år 2002 och skall då omfatta hela länet utom fjällkedjan. I Norrbottens län har hittills 3 300 våtmarksobjekt med en total areal av 970 000 hektar inventerats. Av dessa har 295 objekt med en samlad areal av 298 000 hektar inventerats i fält.

Enligt förordningen (1998:23) om statliga bidrag till lokala investeringsprogram som ökar den ekologiska hållbarheten i samhället kan en kommun få bidrag till lokala investeringsprogram som främjar en ekologiskt hållbar utveckling genom åtgärder som bl.a. syftar till att bidra till att bevara och förstärka den biologiska mångfalden samt tillvarata kulturmiljövärden eller som bidrar till att förbättra cirkulationen av växtnäringssämnen i ett kretslopp. Flera kommuner har utnyttjat möjligheten att ansöka om bidrag från de lokala investeringsprogrammen för att anlägga eller restaurera våtmarker.

Insatser och resultatbedömning beträffande biologisk mångfald redovisas under avsnitt 3.5.12 Levande skogar.

3.5.11.2 Insatser utanför politikområdet

Inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet genomförs omfattande insatser för att återskapa våtmarker och småvatten i odlingslandskapet.

Regeringen har tillsatt utredningen Torvens roll i ett uthålligt energisystem (dir 2000:110). Utredningen skall bland annat jämföra torvens samlade miljöeffekter med andra bränslen, studera hur efterbehandling av torvtäkter har genomförts och undersöka om det går att fastställa ytterligare kriterier för efterbehandling och ansvarsfördelning samt att undersöka om koncessionsförfarandet kan förbättras. I uppdraget ingår även att närmare klarlägga konflikter gentemot andra konkurrerande markanvändningsintressen innefattande frågor om biologisk mångfald. Utgångspunkter för analysen skall å ena sidan vara målet att ställa om energisystemet och å andra sidan konsekvenserna för konkurrerande markanvändningsintressen såsom naturvård och kulturmiljövård. Utredningen skall redovisas senast den 31 mars 2002.

3.5.11.3 Resultat

Under året har 2 000 hektar säkrats för naturvårdssyften inom 24 objekt upptagna i Myrskyddsplanen. Därutöver har 8 000 hektar säkrats inom objekt tillhörande Life-projektet Apamyran i Norrbotten. I redovisningen av regeringsuppdrag att slutligt redovisa kompletterande underlag för nätverket Natura 2000 (dnr M2000/3107/Na) har Naturvårdsverket bl.a. föreslagit ett flertal våtmarker som Natura 2000-områden. I arbetet med de lokala investeringsprogrammen har drygt hälften av de 74 miljoner kronor som beviljats till naturvårdande åtgärder använts till projekt som restaurerar eller anlägger våtmarker.

3.5.11.4 Analys och slutsatser

Sverige är ett av de tio mest våtmarksrika länderna i världen och många arter som i övriga Europa betraktas som hotade eller försvunna har sina sista fästen i de svenska våtmarkerna. Sverige har därför ett särskilt ansvar gentemot omvärlden. Genomförandet av de åtgärder som regeringen föreslår i miljömålspropositionen innebär att samtliga våtmarksområden i Myrskyddsplan för Sverige har ett långsiktigt skydd senast år 2010 vilket ger goda förutsättningar för att nå miljö kvalitetsmålet.

3.5.12 Levande skogar

Miljö kvalitetsmålet är att skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Regeringen har i Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) föreslagit 4 delmål som skall ange inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta konkreta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller långsiktigt skydd av skyddsvärd skogsmark, ökad förekomst av faktorer som är av betydelse för biologisk mångfald, bl.a. död ved, skydd för kulturmiljövärden samt åtgärdsprogram för hotade arter.

3.5.12.1 Insatser inom politikområdet

Skyddade områden

Omfattande statliga insatser görs för att garantera särskilt värdefulla naturområden ett varaktigt skydd. Under år 2000 har länsstyrelsernas arbete med att bilda naturreservat i hög grad inriktats på skydd av värdefulla skogsområden. Naturvårdsverket har under året utvecklat arbetet med att utforma förbättrat underlag för områdesskydd, bl.a. när det gäller sydsvenska lövskogar.

Natura 2 000

Arbetet med att komplettera tidigare lämnade förslag för att säkerställa den svenska representationen av naturtyper och inhemska arter i den boreala och kontinentala biogeografiska regionen av det europeiska nätverket Natura 2000 enligt rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet) har fortsatt under år 2000.

Artbevarande

Artspecifika åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper är ett viktigt medel för att stärka bevarandet av biologisk mångfald. De statliga insatserna har under år 2000 inriktats på planering och genomförande av åtgärder för ett 40-tal arter och biotoper.

3.5.12.2 Insatser utanför politikområdet

Insatser för biotopskydd och naturvårdsavtal i skogsmark bedrivs av Skogsvårdsorganisationen och beskrivs närmare under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar.

Inom ramen för det svenska miljö- och landsbygdsprogrammet och de insatser som sker med EG:s strukturfonder finansieras vissa miljöinriktade åtgärder inom skogsbruket, bl.a. 10 miljoner kronor under år 2000 och 2001 för kampanjen Grönare skog. I mål 1-området finns under hela programperioden möjlighet bl.a. till bidrag till vissa natur- och kulturmiljövårdsinriktade åtgärder i skogen.

3.5.12.3 Resultat

Skyddade områden

Arbetet med områdesskyddet har till följd av stigande anslagsnivåer ökat i intensitet. Skydd av skogsmark har prioriterats under senare år men även andra naturtyper har skyddats.

Under år 2000 har 21 600 hektar säkrats genom avtal om köp och intrångsersättningar samt genom beslut om bidrag till kommuners markförvärv för naturreservat. Av de totalt 197 objekten utgjorde 176 olika typer av skogsmark. Av de återstående 21 objekten var 10 områden myrar, 3 återfinns i odlingslandskapet, 2 i kust/skärgårdsområden, 2 består av sjöar och vattendrag, 3 är inrättade för att skydda hotade arter och 1 är biotopskydd. Den totala kostnaden under år 2000 uppgick till ca 345 miljoner kronor för markinköp/intrångsersättning. Kostnaden i genomsnitt per hektar uppgår till ca 16 000 kronor. Kostnaden för olika typer av biotoper skiftar dock mycket kraftigt. I genomsnitt betalades 7 500 kr per hektar för vattenområden medan ädellövskogarna betingade en kostnad på ca 40 000 kronor per hektar. Enligt preliminära siffror har länsstyrelserna under år 2000 bildat sammanlagt 46 naturreservat med en total areal om ca 944 000 hektar, varav 936 000 hektar ligger inom det fjällnära området i Norrbottens län. Vid utgången av år 2000 fanns därmed totalt 3 393 områden skyddade som naturreservat, nationalpark, naturvårds- och djurskyddsområden.

Riksdagen tog under våren år 2001 beslut om inrättandet av Söderåsens Nationalpark. Syftet med nationalparken är att bevara ett unikt skånskt horst- och lövskogslandskap. I landet finns nu 27 nationalparker.

Statens bidrag till länsstyrelserna för skötsel av 26 nationalparker och 2 300 naturreservat uppgick år 2000 till 72,5 miljoner kronor. Den sammanlagda skyddade arealen uppgår till ca 4 miljoner hektar, varav ca 1 miljon hektar förvaltas av staten.

Naturvårdsverket har under året sålt 32 hektar för 1,7 miljoner kronor.

Biotopskydd och naturvårdsavtal är två skyddsformer som används som komplement till nationalparker och naturreservat för mindre skogsarealer. Under år 2000 bildade skogsvårdsorganisationen 399 nya biotopskydd som

omfattade en total areal av 4 439 hektar, dvs. en ökning med 35 procent i förhållande till föregående år. Under året tecknades 59 naturvårdsavtal med enskilda markägare. Totalt har nu 488 naturvårdsavtal tecknats för 10 480 hektar skogsbiotoper.

Natura 2000

Det nationella genomförandet av Natura 2000, som syftar till att skapa ett europeiskt sammanhängande nätverk av områden med höga naturvärden har fortsatt under år 2000 och innevarande år. Under år 2000 föreslog länsstyrelserna och Naturvårdsverket 668 nya områden enligt art- och habitatdirektivet och 105 nya områden enligt fågeldirektivet. Hittills under år 2001 har regeringen redovisat ytterligare förslag till 1 318 områden som lämpar sig att ingå i nätverket och 941 kompletteringar och justeringar av tidigare förslag. Vidare anmäldes 98 områden enligt fågeldirektivet under år 2000 och 7 områden har anmälts under våren 2001.

Sammantaget har Sverige därmed till Europeiska kommissionen föreslagit 2 975 särskilt värdefulla naturområden som kandidater till nätverket. De 403 områdena som klassats som särskilda skyddsområden enligt fågeldirektivet ingår redan i nätverket.

Rovdjursförvaltning

Regeringen beslutade år 1998 att tillkalla en särskild utredare för att utreda frågan om en sammanhållen rovdjurspolitik. Rovdjursutredningen lämnade sitt slutbetänkande Sammanhållen rovdjurspolitik (SOU 1999:146) i januari år 2000. Regeringen presenterade propositionen Sammanhållen rovdjurspolitik (prop. 2000/01:57) för riksdagen i januari 2001. I propositionen som behandlades av riksdagen under våren 2001 presenterades förslag på en helhetssyn på biologiska, jaktliga och näringsmässiga frågor. De viktigaste frågorna som behandlades var miniminivåer och etappmål för stammarna av de svenska rovdjursarterna, principer för utbredning, skärpning av straffsatsen för jaktbrott, principer för ersättningssystemet för skador orsakade av rovdjur och förslag till ökade informationsinsatser.

Artbevarande

Under år 2000 har åtgärdsprogram fastställts för 11 nya arter och antalet fastställda program är nu 25. Insatserna förväntas ge livskraftiga populationer av de arter som omfattas av åtgärdsprogram. De program som finns fastställda för de stora rovdjuren underlättar en ansvarsfull förvaltning av rovdjuren. För klockgroda och lövgroda har programmen redan lett till en avsevärd förbättring av läget.

3.5.12.4 Analys och slutsatser

Skyddade områden

Arbetet med att skydda värdefulla naturområden har i stort sett löpt planenligt. I miljöförordningen ställs dock höga mål om skydd av skogsmark. Det är därför oroväckande att arbetet med att skydda skogsområden i vissa län går alltför långsamt. Särskilt oroande är det att skyddsarbetet går långsamt i områden med värdefulla lövskogar, en naturtyp där skyddet är eftersatt. Regeringen följer frågan och avser vidta åtgärder om takten i skyddsarbetet inte förbättras. Önskemålen från markägare om bytesmark har ökat och innebär en ökad komplexitet och fördröjning av arbetet. Ytterligare ökade ambitioner för områdeskydd ger därför anledning till fortsatt arbete med utveckling av formerna för arbetet med områdesskyddet.

Som en följd av den ökande arealen skyddad mark ökar också behovet av insatser för vård och förvaltning av de redan skyddade markerna. Biotopvärden och åtgärder för besökare är eftersatt i många nationalparker och naturreservat. Kraven ökar även på uppföljning av bl.a. bevarandestatus i EU:s Natura 2000. Genom de förstärkningar för markinköp m.m. som föreslås bör även ökade insatser för skötselåtgärder kunna göras under de närmaste åren. Det är angeläget att skapa utrymme även för långsiktiga skötselinsatser.

Arbetet med information om säkerställandet av arbetet och för att öka allmänhetens tillgänglighet till skyddade områden behöver intensifieras.

Natura 2000

Från svensk sida har stora insatser gjorts för att komplettera Natura 2000 under de senaste åren. Trots detta föreligger ett omfattande arbete att genomföra fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet. EG-kommissionen har till EG-domstolen anmält att Sverige brister i urvalet av Natura 2000 områden. Regeringen anser det vara en högt prioriterad uppgift att under det kommande året anmäla de områden som enligt kriterierna i direktivet bör vara en del av det europeiska nätverket Natura 2000. En kommande viktig uppgift för genomförandet av direktivet kommer framöver vara att lägga fast bevarandemål och vidta bevarandeåtgärder m.m. så att en gynnsam bevarandestatus kan upprätthållas eller återställas i Natura 2000-områdena.

Artbevarande

Artinriktade åtgärdsprogram för hotade arter kommer även framöver att vara ett värdefullt komplement till skydd och vård av värdefulla naturområden för bevarande av biologisk mångfald. Detta gäller t.ex. för arter som rör sig över stora områden, arter som drabbas av bifångster eller har andra speciella behov som inte enbart kan tillgodoses genom olika former av områdesskydd.

I Naturvårdsverkets Aktionsplan för biologisk mångfald (1995) var målet att 30 åtgärdsprogram för hotade arter skulle ha tagits fram före utgången av 1998. Denna ambitionsnivå har kraftigt höjts i regeringens proposition Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130).

3.5.13 Ett rikt odlingslandskap

Miljökvalitetsmålet är att odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

Regeringen har i Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) föreslagit 6 delmål som skall ange inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta konkreta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller bevarande och skötsel av ängs- och betesmarker, bevarande av småbiotoper i od-

lingslandskapet, vård av kulturbärande landskapselement, nationellt program för växtgenetiska resurser, åtgärdsprogram för hotade arter samt program för tillvaratagande av lantbrukets kulturhistoriskt värdefulla ekonomibyggnader.

3.5.13.1 Insatser inom politikområdet

Naturvårdsverket och länsstyrelserna samverkar i arbetet med naturreservat och artskydd i odlingslandskapet samt kring den nationella bevarandeplanen för odlingslandskapet som Naturvårdsverket arbetat fram. Ytterligare insatser och resultatbedömning beträffande biologisk mångfald redovisas under avsnitt 3.5.12 Levande skogar.

Delegationen för ekologisk upphandling (M 1998:01) har under året tagit fram kriterier för naturbeteskött för att underlätta för upphandlare att bidra till att gynna producenter som hävdar värdefulla naturbetesmarker.

3.5.13.2 Insatser utanför politikområdet

Stora insatser görs inom ramen för politikområdet Landsbygdspolitik. Genom miljö- och landsbygdsprogrammet utgår ersättningar för att bevara värdefulla natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet. Ersättning ges till exempel för att bevara slåtterängar, betesmarker inhemska husdjursraser och våtmarker i jordbrukslandskapet.

Regeringen har beslutat om att inrätta ett nationellt program för växtgenetiska resurser (dnr Jo1998/2885, Jo1999/429). Jordbruksverket skall ansvara för programmets genomförande, uppföljning och utvärdering.

Regeringen avser att ge Jordbruksverket i uppdrag att se över sin aktionsplan för biologisk mångfald i syfte att stärka åtgärderna för hotade husdjursraser.

3.5.13.3 Resultat

De huvudsakliga insatserna för att bevara och utveckla natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet görs inom jordbrukssektorn.

Världsarvskommittén inom UNESCO beslutade efter regeringens förslag i november år 2000 att föra upp Höga kusten och Ölands södra alvar på listan över jordens natur- och kulturarv. Det finns nu tre svenska natur- och kulturarvsområden på UNESCO:s lista. Det tredje är Lapponia.

Inom ramen för EU:s miljöfond, Life, kan stöd ges till naturvårds- och miljöskyddsprojekt. Syftet är att bidra till utveckling och genomförande av EU:s miljöpolitik. Två svenska Life-projekt godkändes av kommissionen under våren 2001. Dessa två projekt fokuserar på restaurering av natur- och kulturlandskapet på gotländska och öländska alvarmarker.

3.5.13.4 Analys och slutsatser

EU:s gemensamma jordbrukspolitik är en av de faktorer som påverkar sättet att bedriva jordbruk. Den påverkar därmed också möjligheterna att skydda och bevara natur- och kulturvärden i odlingslandskapet. Jordbrukspolitiken kommer att utvärderas år 2003 och ses över senast år 2006. Jordbruksverket har tillsammans med Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet ett uppdrag att följa och utvärdera miljöeffekterna av den gemensamma jordbrukspolitiken och lämna förslag till ändringar av regelverket som kan leda till bättre måluppfyllelse framför allt på miljöområdet.

Genom arbetet med den nationella bevarandeplanen för odlingslandskapet kommer statliga, kommunala, och andra insatser att samordnas och därmed mer effektivt bidra till att bevara och utveckla de mest värdefulla odlingslandskapen i Sverige.

3.5.14 Storslagen fjällmiljö

Miljökvalitetsmålet är att fjällen skall ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Verksamheter i fjällen skall bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar.

Regeringen har i Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) föreslagit 4 delmål som skall ange inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta konkreta miljöarbetet för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller begränsning av skador på mark och vegetation, minskning av bullret i fjällen från motordrivna fordon och luftfartyg, skydd av områden med representativa höga natur- och kulturvärden samt åtgärdsprogram för hotade arter.

3.5.14.1 Insatser inom politikområdet

Regeringen har tidigare gett Naturvårdsverket i uppdrag att senast den 1 mars 2002 göra en samlad redovisning och utvärdering av lokalt och regionalt arbete med regleringen av färdslor med fordon i terrängen i de svenska fjällen. Vidare pågår en kartläggning av de övergripande förutsättningarna för lokalisering av vindkraftverk till havs och i fjällen. Arbetet beskrivs närmare under avsnitt 3.5.10 Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Insatser och resultatbedömning beträffande biologisk mångfald redovisas under avsnitt 3.5.12 Levande skogar.

3.5.14.2 Insatser utanför politikområdet

Förutsättningarna för miljö- och naturvård i fjällen är starkt förknippade med rennäringens bedrivande liksom med fjällens nyttjande och skötsel i övrigt. I sitt arbete med att se över gällande rennäringspolitik behandlar för närvarande Rennäringspolitiska kommittén (Jo 1998:03) frågan om förutsättningarna för en bärkraftig renskötsel och förvaltningen av fjällen. Kommittén skall lämna sitt betänkande vid utgången av år 2001.

Med stöd från MISTRA (Stiftelsen för miljöstrategisk forskning) bedrivs forskning inom programmet "Fjällmistra" rörande olika miljöaspekter avseende fjällen. Ett av forskningsprojekten rör naturvård där det bl.a. studeras hur ekologiska processer kan påverkas av mänsklig aktivitet.

Luftfartsverket har i en rapport framtagen i samarbete med Naturvårdsverket redovisat ett regeringsuppdrag angående översynen av re-

striktioner beträffande överflygning av och landning med luftfartyg i känsliga fjällområden.

3.5.14.3 Resultat

När det gäller skotertrafik inom regleringsområden har regeringen vid prövning av överklagade ärenden gett uttryck för en restriktiv syn på möjligheten att tillåta skotertrafik i dessa områden.

3.5.14.4 Analys och slutsatser

Det är angeläget att turismen i ökad utsträckning styrs till sådana former som bidrar till att främja ett hållbart nyttjande av fjällen. Regeringen har i Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) betonat Turistdelegationens sektorsansvar. Kommunerna har även en viktig roll genom att de i sin fysiska planering kan ge förutsättningar för en hållbar turism.

Olika åtgärder kommer att vidtas för att uppnå miljö kvalitetsmålet, bl.a. kommer barmarkskörningar att regleras bättre. Regeringen kommer att driva frågor om buller- och avgaskrav på terrängskotrar inom EU. I avvaktan på att sådana miljökrav införs bör ett system för frivillig miljöklassning av terrängskotrar utvecklas och införas. Regeringen avser att ge berörda myndigheter i uppdrag att lämna förslag om ett sådant system. Regeringen avser vidare att reglera användningen av luftfartyg i olika regleringsområden enligt terrängkörningslagstiftningen och i områden med skydd enligt 7 kap. miljöbalken. Regeringen avser också att ge berörda länsstyrelser i uppdrag att upprätta ett regionalt miljö- och hushållningsprogram för fjällområdet.

3.5.15 God bebyggd miljö

Miljö kvalitetsmålet är att städer, tätorter och annan bebyggd miljö skall utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden skall tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar skall lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så

att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Regeringen har i Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) föreslagit 7 delmål som skall ange inriktning och tidsperspektiv i det fortsatta konkreta miljöarbetet för att nå miljö kvalitetsmålet. Delmålen gäller planeringsunderlag, kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, buller, uttag av naturgrus, mängden deponerat avfall, avfallsdeponier samt energianvändning m.m. i byggnader.

3.5.15.1 Insatser inom politikområdet

Regeringen har i sin proposition Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (2000/01:130) angett en strategi för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö vilken bidrar till att uppfylla ett antal miljö kvalitetsmål. Hushållningsstrategin har tre huvudinriktningar: Ett varsamt brukande av mark- och vattenområden för att värna natur- och kulturvärden i miljön och goda produktionsförhållanden; Skydd av särskilt värdefulla miljöer och resurser samt skapande av en rik kultur- och naturmiljö där representativa delar av vårt kulturarv är bevarade liksom den biologiska mångfalden; Miljöanpassad fysisk planering och byggande för att skapa en hållbar bebyggelsestruktur och nya anläggningar av hög kvalitet, för ett balanserat uttag av naturresurser och för en god hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö.

Regering och riksdag har under senare år beslutat om flera åtgärder för att bidra till ett ekologiskt omhändertagande av avfall. Den 1 januari 2000 infördes en skatt på avfall som deponeras som utgår med 250 kronor per ton avfall. Avfallsskatten är en åtgärd av flera som syftar till att styra avfallet bort från deponering för att i stället omhänderta det genom materialåtervinning, biologisk behandling eller förbränning med energiutvinning. Andra åtgärder med samma syfte är de förbud mot deponering av vissa avfallsslag som har beslutats. Den 1 januari 2002 träder förbudet i kraft gällande deponering av utsorterat brännbart avfall och den 1 januari 2005 gällande deponering av organiskt avfall generellt.

Naturvårdsverket har fått i uppdrag att undersöka om nuvarande gränsvärden för skadli-

ga ämnen behöver skärpas. Verket skall också se över föreskrifterna om användning av slam i jordbruket. Slutligen skall verket utarbeta förslag för återföring av fosfor från avloppsslam till jordbruket. Arbetet skall ske i samråd med berörda myndigheter, organisationer och industrier.

Ett av regeringens föreslagna delmål om avfall handlar om att samtliga avfallsdeponier senast år 2008 skall ha uppnått enhetlig standard och uppfylla högt ställda miljökrav enligt rådets direktiv 1999/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall. Regeringen har beslutat om förordning (2001:512) om deponering av avfall som innebär att EG-direktivet genomförs i svensk lagstiftning. Förordningen trädde i kraft den 16 juli 2001.

Den 1 juli 2001 trädde förordningen (2000:208) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter i kraft. Förordningen syftar till att miljöanpassa produktionen av elektriska och elektroniska produkter samtidigt som omhändertagandet av produkterna när de blir avfall sker på ett miljömässigt godtagbart sätt. Samtidigt som producentansvarsförordningen trädde i kraft trädde bestämmelser i kraft som säger att elektriska och elektroniska produkter får deponeras endast om de förbehandlats av en certifierad monterare.

Regeringen har enligt lagen (1990:1332) om avgifter för miljöfarliga batterier fått riksdagens bemyndigande att meddela föreskrifter om avgifter som behövs för att täcka samhällets kostnader för att samla in och omhänderta batterier som är förbrukade eller inte längre används. Den s.k. batterifonden förvaltas av Naturvårdsverket och uppgick den 31 december 2000 för blybatterier till 187,3 miljoner kronor och för småbatterier till 216,8 miljoner kronor.

Regeringen har enligt bilskrotningslagen (1975:343) fått riksdagens bemyndigande att meddela föreskrifter om skrotningsavgifter för bilar som registreras i bilregistret och skrotningspremier för bilar som lämnas till auktoriserade bilskrotare. Den s.k. bilskrotningsfonden administreras av Vägverket och uppgick den 30 juni 2001 till 1 149,6 miljoner kronor.

3.5.15.2 Insatser utanför politikområdet

Insatser och resultatbedömning beträffande samhällsplanering och byggande redovisas närmare under utgiftsområde 18, Bostadspolitik. Här ges en översiktlig redovisning av viktigare insatser.

Beträffande energianvändning i byggnader pågår skilda verksamheter för att bidra till en minskning av denna såsom att utveckla nyckeltal och att utveckla deklARATIONER av byggnader vari energihushållning ingår. För att komma till rätta med vissa problem i inomhusmiljön lämnas sedan länge statligt bidrag till åtgärder mot radon samt fukt- och mögelskador. Som ytterligare exempel på verksamheter med syfte att bidra till en hållbar utveckling kan nämnas informationsinsatser kring legionella, en rapport om lågfrekvent buller samt Boverkets förslag till bostadsdeklARATIONER. Vidare det av regeringen under året initierade Rådet för byggkvalitet, Byggherreforum för i ett första steg statliga beställare och den pågående Bygga-Bo-dialogen mellan regeringskansliet och näringslivet. Inom området samhällsplanering pågår bl.a. Habitatarbetet, projektet Samhällsplanering med miljömål (SAMS) och utveckling av geografiska informationssystem.

Insatser och resultatbedömning beträffande radonfrågor redovisas under avsnitt 3.5.6 Säker strålmiljö.

År 2001 har av regeringen utsetts till ett särskilt arkitekturår i den storstadspolitiska propositionen (prop. 1997/98:165) i syfte att ge arkitektur-, form- och designfrågorna en mer kraftfull fokusering. Målsättningen är att öka förståelsen för och kunskapen om god arkitekturs betydelse för hälsa och välbefinnande. Det offentliga Sverige skall vara en förebild på området och därför har uppdrag tilldelats 44 myndigheter under Arkitekturåret. Uppdragen skall redovisas under år 2002 och därefter kommer en utvärdering att ske.

Insatser och resultatbedömning beträffande kulturhistoriskt värdefull bebyggelse behandlas under utgiftsområde 17.

Inom utgiftsområde 21, Energipolitik genomförs vissa insatser med syfte att påverka energianvändningen i byggnader. Den kortsiktiga delen av 1997 års energipolitiska program innehåller dels åtgärder i syfte att minska användningen av el för uppvärmning av bostäder och lokaler dels generella åtgärder i syftar till

att främja en effektiv energianvändning vilka omfattar fastigheter. Inom den långsiktiga delen av det energipolitiska programmet bedrivs ett temaområde avseende bebyggelse.

3.5.15.3 Resultat

Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan trädde i kraft i juli år 2001. Direktivet innebär att en miljöbedömning skall göras av vissa planer och program som riskerar att ge betydande miljöpåverkan. Meningen är att denna påverkan därigenom skall kunna undvikas eller mildras och att miljöaspekterna skall integreras i planeringen i syfte att främja en hållbar utveckling. Miljöbedömningen blir obligatorisk för ett stort antal samhällssektorer vilka samtliga är av betydelse för hushållningsstrategin. Genom att miljöpåverkan av planerna och programmen för dessa sektorer därmed kommer att redovisas betydligt utförligare än hittills, att samrådsförfaranden med allmänhet och myndigheter införs och genom att miljöbedömningen och samråden skall beaktas i besluten om planerna och programmen tas ett viktigt steg i förverkligandet av strategin.

Naturvårdsverket gör på regeringens uppdrag en uppföljning av hur producenterna når de angivna återvinningsmålen enligt förordningarna om producentansvar. Enligt Naturvårdsverkets rapport *Har producenterna nått målen?* (rapport 5156) har producenterna under år 2000 i stort klarat de mål som satts upp. Återvinningen av stål och glasförpackningar ökar och producenterna har klarat sex av tio återvinningsmål för förpackningar. För aluminiumburkar, vissa PET-flaskor, plast och aluminiumförpackningar uppnås däremot inte målen. Insamling och återvinning av tidningar har aldrig varit högre än nu med en nivå på 80 procent. För däck gäller att 99 procent omhändertas på annat sätt än genom deponering. 26 procent av däckens materialutnyttjas, vilket är en höjning från 11 procent. Bilar återvinns till 81 procent, vilket kan jämföras med målet på 85 procent som gäller från år 2002.

3.5.15.4 Analys och slutsatser

Utredningen om vissa avfallsskattefrågor (dir 2001:13) skall göra en utvärdering av hur systemet med avfallsbeskattningen fungerar. Bland annat skall de ekonomiska och miljömässiga konsekvenserna av att införa en skatt på förbränning av avfall utvärderas och analyseras. Vidare skall avfallsskattens inverkan på användningen av naturgrus utvärderas. Utredningsarbetet skall vara avslutat senast den 1 december 2001.

I rapporten *Naturgrusskatten*, utvärdering av skatteeffekterna (rapport 5077) har Naturvårdsverket nyligen sett över hur skatten på naturgrus har fungerat för att nå miljökvalitetsmålen. Skatten infördes genom lagen (1995:1667) om skatt på naturgrus som trädde i kraft den 1 juli 1996. Skatten har enligt rapporten haft effekt på användningen av naturgrus och bidragit till hushållningen med denna resurs.

Arbetet med att minska uttaget av naturgrus och att öka andelen återanvänt material bör fortsätta i samarbete med branschen. Regeringen avser att ge Sveriges geologiska undersökning (SGU) i uppdrag att tillsammans med berörda intressenter och sektorsmyndigheter utveckla frivilliga överenskommelser som fördelar ansvaret för att nå delmålet om minskad naturgrus användning och ökad andel återanvänt material till år 2010. I uppdraget bör bland annat ingå att utveckla kravspecifikationer och metoder för att avgöra vilka hushållnings- och miljöaspekter som bör gälla för användningen av naturgrus och alternativa material.

Ramen och därmed förutsättningarna för den hållbara utvecklingen sätts i hög grad av fysisk planering och samhällsbyggande. Den fysiska planeringen har stor betydelse för möjligheterna att nå miljömålen. Det gäller såväl skydd och bevarande av miljöer och resurser som restaurering och återskapande av värden som försvinner eller gått förlorade. Regeringen föreslår att program och strategier för miljöanpassade transportsystem, för hur grön- och vattenområden jämte kulturhistoriska och estetiska värden skall tas till vara och utvecklas samt för miljöanpassning av energiförsörjningen skall utvecklas. Sådana underlag ger förutsättningar och utgångspunkter för en fysisk planering och ett samhällsbyggande som kan

bidra till att nå såväl miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö som andra miljö kvalitetsmål. Regeringen bedömer att metoderna och styrmedlen inom planering och byggande behöver utvecklas och avser att genomföra en översyn av plan- och bygglagen i syfte att ge lagen en utformning som bättre främjar en långsiktigt hållbar utveckling.

Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag till delmål för inomhusmiljö och överväganden rörande inomhusmiljö och energianvändning.

3.5.16 Målövergripande miljöarbete

3.5.16.1 Insatser inom politikområdet

I IT-propositionen Ett informationssamhälle för alla (1999/2000:86) föreslår regeringen att ett mer samlat grepp tas kring de problem och möjligheter som finns i skärningen mellan IT och miljö. Regeringen avser att tillsätta en delegation för att kartlägga hur IT-tillämpningar kan utnyttjas för att minska miljö påverkan och främja en hållbar utveckling bör tillsättas. Arbetet i Forum för IT och miljö beräknas komma igång under hösten 2001.

Miljöledning

Den 12 juli 2001 gav regeringen ytterligare myndigheter uppdrag att införa miljöledningssystem. Ett femtiotal myndigheter skall införa ett fullständigt miljöledningssystem som omfattar såväl direkt som indirekt miljö påverkan. Ett femtiotal andra myndigheter skall införa ett förenklat miljöledningssystem dvs. endast miljöanpassning av sin administration och ytterligare några myndigheter skall stödja sina regionala enheter i arbetet med att införa miljöledning. Sedan 1996 finns redan 138 myndigheter som arbetar med att införa miljöledning. Dessa redovisar årligen sitt miljöledningsarbete till regeringen.

Den 23 maj 2001 beslutade regeringen om en miljöpolicy, miljömål och handlingsprogram för Regeringskansliets externa verksamhet, dvs. beslutsprocesser m.m. Sedan år 1999

finns policy, mål och handlingsprogram beslutat för den administrativa verksamheten.

Miljöstyrningsrådet

Den s.k. EMAS-förordningen har reviderats och den nya förordningen trädde i kraft den 27 april 2001 (Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 761/2001 av den 19 mars 2001 om frivilligt deltagande för organisationer i gemenskapens miljölednings- och miljörevisionsordning). Förordningen möjliggör för andra organisationer än industri anläggningar att EMAS-registreras. En ny EMAS-logotyp får användas på godkänd information och godkända miljöredovisningar. Miljöstyrningsrådet har genomfört och planerar ytterligare informationsinsatser om den nya förordningen och om de EMAS-registrerade organisationerna. En översyn av verksamheten har genomförts våren 2001 bland annat för att utvärdera förutsättningarna för bolagets ekonomiska självfinansiering.

Lokala investeringsprogram

Statsbidraget till lokala investeringsprogram (LIP) omfattar 7,25 miljarder kronor under perioden 1998-2003. Enligt de förslag som presenteras under utgiftsområde 18 34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet reduceras omfattningen till 6,4 miljarder kronor. För bidragsgivning återstår därmed cirka 600 miljoner kronor. Sedan starten och till och med första halvåret 2001 har 136 kommuner och ett kommunalförbund beviljats sammanlagt 5,6 miljarder kronor i bidrag till 166 investeringsprogram. Fram till och med det första halvåret år 2001 har 1525 investeringsåtgärder av varierande omfattning beviljats stöd.

Inom de lokala investeringsprogrammets ram har en särskild satsning på glesbygdskommunerna skett under 2000-2001. Institutet för ekologisk hållbarhet har haft i uppdrag att ge särskilt kunskapsstöd till och ekonomiskt stöd till glesbygdskommunernas arbete med att ta fram lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet.

Regering och riksdag avsatte 250 miljoner kronor av LIP-anslaget för år 2000 till att stödja investeringar i ekologisk hållbarhet i den permanenta bebyggelsen på bomässan Bo01. Regeringen har under åren 2000 och 2001 beviljat bomässan totalt 247 miljoner kronor till 64 olika investerings- och informationsprojekt. Projekten rör förnybar energi, avfallshandling, efterbehandling, vatten och avloppslösningar m.m. Ansökan om bidrag ingick i Malmö kommuns LIP-program för perioden 2000-2002 och bidragen har i huvudsak beviljats inom ramen för samma regelverk som styr stödet till lokala investeringsprogram.

Regionalt och lokalt miljömålsarbete

Av länsstyrelsernas redovisningar av miljömålsuppdraget för år 2000 framgår att flera länsstyrelser har kommit långt i målarbetet medan andra befinner sig i ett inledande skede. Samtliga länsstyrelser har utvecklat en organisation för arbetet med olika former av arbetsgrupper, samverkansgrupper och styrgrupper. Inriktningen för arbetet är i allmänhet att nå en bred förankring av mål och åtgärder hos regionala och lokala aktörer. De flesta länsstyrelser har utvecklat samarbetet med kommunerna i miljömålsarbetet, och många kommuner bedriver eget miljömålsarbete. Några länsstyrelser har utvecklat regionala uppföljningsdokument. Samarbete över länsgränserna är under utveckling.

3.5.16.2 Insatser utanför politikområdet

Miljödriven affärsutveckling

Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) har ett sektorsansvar för hållbar utveckling och skall göra insatser för att stimulera miljödriven affärsutveckling. Ett nytt projekt startar under hösten 2001 som skall stärka svenska små och medelstora företags möjligheter att utveckla och konkurrenskraftigt sälja produkter och system med höga miljöprestanda. Budgeten under innevarande år uppgår till 11 miljoner kronor varav drygt 5 miljoner kronor avser återstående utbetalningar för

projekt som startades före NUTEK:s delning. Sverige har under ordförandeskapet, i arbetet med EU:s strategi för hållbar utveckling i näringspolitiken, redovisat de svenska insatserna inom miljödriven affärsutveckling. Projektet ligger helt i linje med de riktlinjer och intentioner som togs fram under våren 2001 och ett fortsatt arbete inom området är viktigt.

Hållbar utveckling är också ett av de prioriterade områdena inom forskning och utveckling. Bl.a. har för innevarande år ett anslag reserverats om lägst 10 miljoner kronor för insatser inom det miljötekniska området. Ett strategiarbete för hållbar utveckling pågår. Anslaget har bl.a. finansierat en tävling för miljöinnovationer, som även finansieras av Statens Energimyndighet, NUTEK och Stiftelsen Innovationscentrum. Tävlingsens övergripande syfte är att skapa bättre miljö- och näringslivsutveckling genom att uppmuntra nytänkande och miljöinnovationer samt sprida kunskap om nya affärsmöjligheter. Projektet utvecklar och skapar bryggor mellan innovatörer och finansärer.

I april 2000 undertecknades ett avtal mellan svenska staten och fordonstillverkarna om ett samverkansprogram för utveckling av mer miljöanpassade fordon. Industrin inbjöds i regeringens förklaringen år 1998 till detta samarbete som både syftar till att minska vägtrafikens bidrag till miljöförstöringen och att skapa förutsättningar för en långsiktigt konkurrenskraftig svensk fordonsindustri. Satsningen innebär att upp till 1 800 miljoner kronor satsas gemensamt under perioden 2000 till 2005, varav den statliga finansieringen kommer att uppgå till maximalt 500 miljoner kronor. Programmet omfattar områden såsom avancerad förbränningsteknik, hybridfordon och bränslecellsteknik, viktreduktion samt allmän kompetensförsörjning. Vinnova ansvarar tillsammans med Programrådet för Fordonsteknisk Forskning (PFF) för programmets genomförande.

3.5.16.3 Resultat

Miljöledning

I och med regeringens beslut den 23 maj 2001 om miljöpolicy, mål och handlings-

program för regeringskansliet och den 7 juli 2001 om uppdrag att införa miljöledning vid ytterligare myndigheter omfattas i stort sett samtliga statliga myndigheter och hela regeringskansliet av uppdrag att införa miljöledning.

Av myndigheternas redovisningar framgår att införandet av miljöledningssystem har kommit långt vid många myndigheter. Flertalet myndigheter har genomfört en rad miljöförbättrande åtgärder i den interna verksamheten vilket direkt har medfört positiva miljöeffekter. Det gäller bl.a. elförbrukning, inköp av miljöanpassade produkter, pappersförbrukning, källsortering och resande. Redovisningarna visar också att ett framgångsrikt införande av miljöledning kräver engagemang hos ledningen på olika nivåer.

Arbetet kommer nu att inriktas mot att integrera miljöhänsyn och resurshushållning i alla beslut, dvs. i den utåtriktade verksamheten. Flera myndigheter har redan kommit långt även i det arbetet och ställer krav på miljöhänsyn vid bidragsgivning, integrerar miljöaspekter i projekt och utredningar samt informerar och utbildar personal i miljöfrågor.

Miljöstyrningsrådet

Miljöstyrningsrådet ansvarar för registrering av företag som anslutit sig till EMAS-förordningen. Fr.o.m. augusti 1998 har Sverige infört en försöksverksamhet med att utvidga EMAS till andra sektorer än industri-sektorn. Totalt var 202 anläggningar EMAS-registrerade vid slutet av år 2000 varav 25 anläggningar var registrerade enligt EMAS försöksverksamhet.

Arbetet med att ta fram krav för certifierade miljövarudeklarationer, EPD, pågår. Miljöstyrningsrådet, enskilda företag och branschföreningar deltar i arbetet. Antalet produkt-specifika regler som godkänts under år 2000 var 9, vilket gav ett sammanlagt antal på 18. Antalet EPD-registreringar uppgick till 22, varav 2 registreringar har skett för utländska produkter. Det finns ett internationellt intresse för Sveriges arbete med EPD då Sverige är ledande i detta sammanhang.

Lokala investeringsprogram

Till och med första halvåret 2001 hade 136 kommuner och ett kommunalförbund fått statsbidrag till 166 lokala investeringsprogram för perioden 1998-2004. De första treåriga investeringsprogrammen började löpa 1998. Flera investeringsprogram från den omgångens beslut har försenats i kommunerna. Regeringen har därför beviljat flera kommuner förlängd genomförandetid för deras investeringsprogram. Vid halvårsskiftet år 2001 var sju program genomförda och slutrapporterade. Enligt kommunernas bedömningar kommer de planerade investeringarna medföra cirka 17 500 årsarbeten i direkt anslutning till åtgärdernas genomförande.

En erfarenhet av arbetet med investeringsprogrammen är att de minsta kommunerna ofta saknar tillräckliga resurser eller tillräcklig miljökompetens för att utforma ett lokalt investeringsprogram för ekologisk hållbarhet. Statens institut för ekologisk hållbarhet har därför under 2000 och 2001 haft i särskilt uppdrag att vid behov speciellt stödja glesbygdskommunerna i deras arbete att ta fram ett sådant program. Stödet har t.ex. inneburit en uppsökande kontakt med kommunerna för förmedling av kunskaper och erfarenheter.

Miljöforskning

Miljöforskningen svarar för den strategiska och grundläggande kunskapen för att driva miljöarbetet framåt. Utvecklingen och breddningen av miljöpolitiken har medfört att forskningen allt mer inriktas mot forskning till stöd för hållbar utveckling.

Forskningen finansierad av Naturvårdsverkets miljöforskningsnämnd har till stor del inriktats mot fyra insatsområden: Effektiva insatser för naturvården, miljötoxikologi och miljömedicin, främmande organismer samt styrmedel och klimat. Anslaget för miljöforskning har också finansierat den samfinansierade forskningen med näringslivet inom IVL Svenska miljöinstitutet AB.

Forskningen vid Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (MISTRA) är i huvudsak inriktad mot finansiering av ett 20-tal stora forsk-

ningsprogram av strategisk betydelse för att långsiktigt lösa viktiga miljöproblem.

3.5.16.4 Analys och slutsatser

Miljöledning

Statsförvaltningen skall liksom andra i samhället bidra till att uppfylla miljö kvalitetsmålen och bidra till en hållbar utveckling. Miljöledningssystem underlättar såväl definieringen av statsförvaltningens miljöpåverkan som integreringen av miljöaspekter, prioriteringar av insatser för att uppnå miljö kvalitetsmålen och insatser inom myndigheters sektorsansvar för miljö och hållbar utveckling.

Miljöstyrningsrådet

En översyn av Miljöstyrningsrådets verksamhet, ekonomi, organisationsform och andra förutsättningar har gjorts under 2001. Översynen är utsänd på remiss till den 1 oktober 2001. Regeringen har påbörjat en dialog med Miljöstyrningsrådets övriga delägare, svenskt näringsliv och Svenska kommunförbundet, om bolagets framtid. Regeringen avser att återkomma med förslag bland annat angående Miljöstyrningsrådets uppgifter och finansiering.

Lokala investeringsprogram

I nära hälften av Sveriges kommuner pågår arbete för en ekologiskt hållbar utveckling. Kraften i det goda exemplet bör även fortsättningsvis användas som en del i miljöpolitiken för omställning av Sverige. Klimatfrågans växande betydelse ger skäl till att fokusera de statliga bidragen på åtgärder som minskar utsläppen av växthusgaser. Stödet till de lokala investeringsprogrammen bör fasas ut och ersättas med ett stöd till klimatinvesteringsprogram. Under utgiftsområde 20 anslag 34:14 och 34:15 presenteras förslag till informations satsning om kli-

matfrågan samt ett nytt stöd till klimatinvesteringsprogram.

Regionalt och lokalt miljömålsarbete

Det regionala miljömålsarbetet är viktigt för att vägleda och samordna det omfattande regionala och lokala miljöarbete som behövs för att förverkliga målen. Genom en anpassning av de nationella målen till regionala förhållanden blir det tydligt vilka mål som behöver uppnås och vilka åtgärder som behöver vidtas för att de nationella miljö kvalitetsmålen skall kunna uppnås inom en generation. De föreslagna delmålen tillsammans med den resursförstärkning för länsstyrelsernas miljömålsarbete som regeringen föreslår i denna proposition ger förutsättningar att intensifiera länsstyrelsernas arbete med att utveckla regionalt förankrade åtgärder och mål för miljöarbetet. Arbetet bör också kunna ge ökad tyngd åt den ekologiska dimensionen i hållbarhetsperspektivet för fysisk planering, regional utveckling och andra verksamheter.

3.6 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket har inte haft några invändningar i revisionsberättelserna för år 2000 avseende Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Statens strålskyddsinstitut, Statens kärnkraftinspektion och Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande.

3.7 Budgetförslag

3.7.1 34:1 Naturvårdsverket

Tabell 3.2 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	287 654	Anslags-sparande	2 167
2000	Utfall	287 654	Anslags-sparande	2 167
2001	Anslag	307 788 ¹	Utgifts-prognos	305 000
2002	Förslag	311 035		
2003	Beräknat	318 590 ²		
2004	Beräknat	324 855 ³		

¹ Varav 4 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2001 och 650 tkr i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 311 035 tkr i 2002 års prinsnivå.

³ Motsvarar 311 035 tkr i 2002 års prinsnivå.

Anslaget disponeras för Naturvårdsverkets förvaltningskostnader, inkl. verkets kostnader för att administrera den verksamhet som finansieras via sakanslagen.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Intäkterna från offentligrättslig verksamhet för år 2002 beräknas till 68 miljoner kronor, varav 17 miljoner kronor från kontrollavgifter för nyregistrerade bilar som redovisas mot inkomsttitel 2534 Avgifter för körkort och motorfordon, och 25 miljoner kronor från EU som redovisas mot inkomsttitel 6911 Övriga bidrag från EG. Dessutom beräknas 25 miljoner kronor från dispensavgifter CFC och halon som redovisas mot inkomsttitel 2537 Miljöskyddsavgift, och 1 miljon kronor från övriga offentligrättsliga avgifter som redovisas mot inkomsttitel 2811 Övriga inkomster från statlig verksamhet.

Tabell 3.3 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)
Utfall 2000	57 125
Prognos 2001	63 000
Budget 2002	68 000

I uppdragsverksamheten ingår externt riktade informations- och utbildningsinsatser, som utgivning av publikationer, arrangemang av

kurser, konferenser och seminarier samt presstjänst och bibliotekstjänst.

Tabell 3.4 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2000	17 704	22 704	-5 000
Prognos 2001	27 800	22 000	5 800
Budget 2002	26 800	21 000	5 800

Regeringens överväganden

Regeringens bedömning är att Naturvårdsverkets roll som central expertmyndighet på miljöområdet bör kvarstå. Vidare bedömer regeringen att Naturvårdsverket de närmaste åren i första hand bör prioritera insatser när det gäller miljöövervakning och miljö kvalitetsmålen samt åtgärder för biologisk mångfald. Dessutom bör insatserna förstärkas inom efterbehandling av förorenade områden, det fortsatta arbetet med miljöbalken och sektorintegrationen samt det nyligen antagna ramdirektivet för vatten.

Naturvårdsverkets EU-arbete och internationella arbete bör i högre grad integreras med verkets nationella arbete.

Regeringen bedömer att anslaget behöver förstärkas med 1 200 000 kronor för myndighetens miljömålsansvar enligt Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130). Dessutom förstärks anslaget med 1 000 000 kronor för informationsåtgärder om frågor kring de stora rovdjuren i enlighet med propositionen En sammanhållen rovdjurspolitik (2000/01:57).

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 311 035 000 kronor anvisas under anslaget 34:1 *Naturvårdsverket* under år 2002. För år 2003 och 2004 beräknas anslaget till 318 590 000 kronor respektive 324 855 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2002–2004 beräknats enligt följande:

Tabell 3.5 Härledning av nivå 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	307 788	307 788	307 788
Förändring till följd av:			
Pris- och löneomräkning	5 372	12 927	19 192
Slutjustering avtalsförsäkringar ²	-325	-325	-325
Överföring från anslag 34:2 Miljöövervakning m.m. och 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald (U020)	1 200	1 200	1 200
Överföring från anslag 42:6 Ersättning för viltskador (U023)	1 000	1 000	1 000
Summa förändring	3 247	10 802	17 067
Förslag/beräknat anslag	311 035	318 590	324 855

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

² En närmare beskrivning finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen för år 2002, avsnitt 9.2.

3.7.2 34:2 Miljöövervakning m.m.

Tabell 3.6 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags- sparande	Utgifts- prognos
2000	153 758	1 834	
2001	203 495 ¹		204 872
2002	Förslag	200 666	
2003	Beräknat	205 884 ²	
2004	Beräknat	234 360 ³	

¹ Inklusive en minskning med 23 000 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 200 666 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 224 666 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget disponeras för miljöövervakning, bilavgasverksamhet samt för bidrag till vissa ideella organisationer. Medlen till miljöövervakning fördelas av Miljöövervakningsnämnden vid Naturvårdsverket. Nämnden fattar beslut om den nationella miljöövervakningens inriktning samt fördelar även medel till viss regional miljöövervakning. En mindre del av anslaget används också för internationellt miljöövervakningsarbete och arbete med rapportering till internationella organisationer.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

För att ge goda förutsättningar för planering och genomförandet av miljöövervakningen bör regeringen bemyndigas att under 2002 ingå ekonomiska förpliktelser i samband med planering och genomförande av miljöövervakning, som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 55 miljoner kronor under år 2003, högst 40 miljoner kronor under år 2004 och högst 30 miljoner kronor under år 2005.

För att skapa goda förutsättningar för upphandling av bilavgasverksamhet (hållbarhetskontroller) bör regeringen bemyndigas att under år 2002 ingå ekonomiska förpliktelser i samband med bilavgasverksamheten, som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 16 miljoner kronor under vart och ett av åren 2003, 2004 och 2005.

Regeringens överväganden

I Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) föreslår regeringen ett nytt system för nationell och regional uppföljning av miljö kvalitetsmålen. Ett miljömålsråd knutet till Naturvårdsverket skall inrättas och få ett samordnande ansvar för uppföljning och rapportering till regeringen. Miljömålsrådet kommer att överta den nuvarande Miljöövervakningsnämndens ansvar och uppgifter. Regeringen kommer att utse ansvariga myndigheter för vart och ett av de 15 miljö kvalitetsmålen och ge vissa myndigheter ansvar för vissa övergripande miljömålsfrågor.

Bilavgasverksamheten (hållbarhetskontroller) beräknas uppgå till 16 miljoner kronor för år 2001.

Under år 2001 beräknades 5 miljoner kronor under anslaget för länsstyrelsernas administration av miljöövervakningen. Från och med år 2002 överförs dessa medel till länsstyrelsernas förvaltningsanslag.

Under åren 2002 och 2003 sker överföringar till myndigheter för deras miljömålsansvar i enlighet med Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130).

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 200 666 000 kronor anvisas under

anslaget 34:2 *Miljöövervakning m.m.* under år 2002.

För år 2003 och 2004 beräknas anslaget till 205 884 000 kronor respektive 234 360 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2002–2004 beräknats enligt följande:

Tabell 3.7 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001	203 495	203 495	203 495
Förändring till följd av:			
Beslut	23 000	23 000	23 000
Pris- och löneomräkning	3 171	8 389	12 865
Överföring till anslag 32:1 Länsstyrelserna m.m. (U018)	-5 000	-5 000	-5 000
Överföringar till anslag med anledning av miljömålspropositionen:			
13:7 Socialstyrelsen (U09)	-1 200	-1 200	0
28:26 Riksantikvarieämbetet (U017)	-1 200	-1 200	0
31:1 Boverket (U018)	-1 800	-1 800	0
32:1 Länsstyrelserna m.m. (U018)	-12 600	-12 600	0
34:1 Naturvårdsverket (U020)	-1 200	-1 200	0
34:6 Kemikalieinspektionen (U020)	-600	-600	0
34:8 Statens strålskyddsinstitut (U020)	-600	-600	0
41:1 Skogsvårdsorganisationen (U023)	-3 600	-3 600	0
43:1 Statens jordbruksverk (U023)	-600	-600	0
38:5 Sveriges geologiska undersökning: Geologisk undersökningsverksamhet m.m. (U024)	-600	-600	0
Summa förändring	- 2 829	2 389	30 865
Förslag/beräknat anslag	200 666	205 884	234 360

Tabell 3.8 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden – 34:2 Miljöövervakning m.m. - Miljöövervakning

Tusental kronor

	Utfall 2000	Prognos 2001	Beräknat 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004	Beräknat 2005
Utestående åtaganden vid årets början	0	5 875	35 000	-	-	-
Nya åtaganden	5 875	35 000	125 000	-	-	-
Infriade åtaganden	0	-5 875	-35 000	-55 000	-40 000	-30 000
Utestående åtaganden vid årets slut	5 875	35 000	125 000	-	-	-
Erhållet/föreslaget bemyndigande	30 000	125 000	125 000	-	-	-

Tabell 3.9 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden – 34:2 Miljöövervakning m.m. - Bilavgasverksamhet

Tusental kronor

	Utfall 2000	Prognos 2001	Beräknat 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004-05
Utestående åtaganden vid årets början	0	15 088	48 000	-	-
Nya åtaganden	15 088	48 000	16 000	-	-
Infriade åtaganden	0	-15 088	-16 000	-16 000	-32 000
Utestående åtaganden vid årets slut	15 088	48 000	48 000	-	-
Erhållet/föreslaget bemyndigande	16 000	48 000	48 000	-	-

3.7.3 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald

Tabell 3.10 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Utfall	690 218 ¹	Anslags-sparande	31 448
2001	Anslag	824 336 ²	Utgifts-prognos	844 432
2002	Förslag	960 419		
2003	Beräknat	992 693 ³		
2004	Beräknat	1 508 856 ⁴		

¹ Anslaget Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden.² Anslaget Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden. Inklusivt en minskning med 24 125 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002.³ Motsvarar 970 663 tkr i 2002 års prisnivå.⁴ Motsvarar 1 444 863 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget disponeras för insatser för bevarande och restaurering av värdefulla naturmiljöer och biologisk mångfald med särskild inriktning på frågor om områdesskydd, artbevarande, naturvårds- och fastighetsförvaltning, viltförvaltning samt kalkning av sjöar och vattendrag enligt bidragsbestämmelserna som regleras i förordningen (1982:840) om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag. Anslaget används för

- ersättningar enligt kap. 31 miljöbalken (1998:808) såvitt avser Naturvårdsverkets ansvarsområde,
- kostnader för förvärv för statens räkning av ur naturvårdssynpunkt värdefulla naturområden,
- statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för skydd av värdefulla naturområden,
- kostnader för artbevarandeåtgärder och förvaltning av skyddade områden samt

- kostnader för utredning, förhandling och värdering i samband med säkerställande av ur naturvårdssynpunkt värdefulla naturområden

Från anslaget betalas bidrag till statliga Life-Naturprojekt som beviljas EU-bidrag.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen bör som tidigare bemyndigas att under år 2002 för statens räkning åta sig ekonomiska förpliktelser i samband med förvärv av eller intrångsersättning i ur naturvårdssynpunkt värdefulla naturområden som innebär åtaganden om högst 120 miljoner kronor för år 2003.

Regeringens överväganden

De statliga insatserna för att säkerställa ett långsiktig skydd av värdefulla naturområden är ett av den statliga naturvårdspolitikens viktigaste instrument. I propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier har regeringen uppskattat att statens ansvar för skydd av skogsmark uppgår till omkring 400 000 ha varav omkring 320 000 ha bör avsättas som naturreservat fram till år 2010. Genom de resursförstärkningar som nu görs skapas förutsättningar för att i större utsträckning än tidigare inrätta naturreservat i storleksordningen 5-25 ha. Regeringen har även bedömt att skyddet av våtmarker bör öka liksom skyddet av värdefulla naturområden i fjällen, vid kusterna och kring sjöar och vattendrag. Skyddade områden måste förvaltas på ett sådant sätt att de skyddade värdena består eller förbättras. Sta-

ten har ett huvudansvar för skötsel och förvaltning.

Kalkning av sjöar och vattendrag bedöms även fortsättningsvis vara en viktig åtgärd för att motverka det försurande nedfallets effekter på biologisk mångfald och möjligheten att nyttja sjöar och vattendrag. Regeringen bedömer att den nationella kalkningsplanen bör fortlöpa i enlighet med uttalanden i budgetpropositionen för 2001 (prop. 2000/01:1). Många administrativa uppgifter inom kalkningsverksamheten sköts av länsstyrelserna som tidigare erhållit ersättning för deras arbete från detta anslag. Mot bakgrund av att verksamheten är avsedd att löpa under ett flertal år bedömer regeringen att en resurseffektivitet och långsiktighet uppnås genom att 40 miljoner kronor för bl.a. administration flyttas från detta anslag till anslaget 32:1 Länsstyrelserna m.m. (UO18). Resurserna skall användas till administration av kalkningsverksamheten, skötselåtgärder och arbetet med Natura 2000.

I propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier föreslår regeringen att kalkningsverksamheten förstärks med 15 miljoner kronor år 2002. Mot denna bakgrund beräknar regeringen nivån för kalkningsverksamheten till 188 miljoner kronor för år 2002.

Under anslaget beräknas 2,5 miljoner kronor under år 2002 för länsstyrelsernas administration av arbetet med fisk- och skaldjursdirektivet samt 0,75 miljoner kronor per år 2002 och 2003 för berörda länsstyrelserns arbete med ett regionalt miljö- och hushållningsprogram för fjällområdet.

Under 2002 beräknas svenska projekt erhålla 25 miljoner kronor i EU-bidrag från Life-Natur för naturvårdsändamål. Bidragen administreras av Naturvårdsverket. Bidraget redovisas under inkomsttitel 6911 Övriga bidrag från EG.

Från anslaget sker överföringar till myndigheter för deras miljömålsansvar och arbete med åtgärder som syftar till att uppnå miljö kvalitetsmålen i enlighet med Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130).

Mot bakgrund av ovanstående föreslås en väsentligt utökad anslagsnivå. Regeringen föreslår att 960 419 000 kronor anvisas under anslaget 34:3 *Åtgärder för biologisk mångfald* under år 2002. För år 2003 och 2004 beräknas

anslaget till 992 693 000 kronor respektive 1 508 856 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2002–2004 beräknats enligt följande:

Tabell 3.11 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	824 336	824 336	824 336
Förändring till följd av:			
Beslut	206 625	228 852	566 869
Pris- och löneomräkning	11 983	22 030	75 976
Överföring från anslag 34:4 Sanering och återställning av förorenade områden (U020)	0	0	339 000
Överföring till anslag 32:1 Länsstyrelserna m.m. (U018)	-40 000	-40 000	-80 000
Överföring till anslag med anledning av Miljömålspropositionen:			
7:1 Kustbevakningen (U06)	0	0	-49 300
13:7 Socialstyrelsen (U09)	0	0	-1 200
28:26 Riksantikvarieämbetet (U017)	0	0	-1 200
31:1 Boverket (U018)	0	0	-1 800
32:1 Länsstyrelserna m.m. (U018)	-7 400	-7 400	-20 000
34:1 Naturvårdsverket (U020)	0	0	-1 200
34:6 Kemikalieinspektionen (U020)	0	0	-600
34:8 Statens strålskyddsinstitut (U020)	-6 000	-6 000	-6 600
35:1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader (U021)	-2 500	-2 500	-2 500
41:1 Skogsvårdsorganisationen (U023)	-5 000	-5 000	-8 600
41:2 Insatser för skogsbruket (U023)	0	0	-75 000
43:1 Statens jordbruksverk (U023)	0	0	-9 100
43:8 Fiskeriverket (U023)	-21 625	-21 625	-17 625
38:5 Sveriges geologiska undersökning: Geologisk undersökningsverksamhet m.m. (U024)	0	0	-600
Överföring till anslag med anledning av Rovdjurspropositionen:			
4:1 Polisorganisationen (U04)	0	0	-1 000
32:1 Länsstyrelserna m.m. (U018)	0	0	-1 000
42:6 Ersättningar för viltskador m.m. (U023)	0	0	-20 000
Summa förändring	136 083	168 357	684 520
Förslag/beräknat anslag	960 419	992 693	1508 856

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

Tabell 3.12 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden – 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald

Tusental kronor

	Utfall 2000	Prognos 2001	Beräknat 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004	Beräknat 2005
Utestående åtaganden vid årets början	87 109	2 413	60 000	-	-	-
Nya åtaganden	2 413	60 000	120 000	-	-	-
Infriade åtaganden	-87 109	-2 413	-60 000	-120 000	-	-
Utestående åtaganden vid årets slut	2 413	60 000	120 000	-	-	-
Erhållet/föreslaget bemyndigande	120 000	120 000	120 000	-	-	-

3.7.4 34:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Tabell 3.13 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2000	63 457	15 536	
2001	147 055 ¹	158 091	
2002	Förslag	418 746	
2003	Beräknat	463 215 ²	
2004	Beräknat	587 769 ³	

¹ Inklusivt en minskning med 4 700 tkr på tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 450 797 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 560 547 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget disponeras för inventeringar, undersökningar och åtgärder för att sanera och efterbehandla förorenade områden samt för framtagande av underlag för prioriteringar av framtida sanerings- och återställningsinsatser i landet. Anslaget får användas till att åtgärda ur risksynpunkt särskilt angelägna saneringsobjekt samt till eventuella akuta saneringsinsatser.

2000 års anslagssparande är en följd av försenade saneringsprojekt. Naturvårdsverket har under år 2000 prioriterat ett tjugotal områden för efterbehandlingsåtgärder. Många projekt är stora och komplicerade vilket fått till följd att planering och genomförande av några av dessa tjugo projekt har försenats så att kostnader som beräknats för år 2000 faller på år 2001.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

För att skapa goda förutsättningar för planering, upphandling och genomförande av efterbehandlingsprojekt bör regeringen bemyndigas att under år 2002 ingå ekonomiska förpliktelser i samband med genomförande av saneringsinsatser, som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 110 miljoner kronor under år 2003, högst 100 miljoner kronor under år 2004 och högst 80 miljoner kronor under år 2005.

Regeringens överväganden

Efter tio års systematisk uppbyggnadsarbete har efterbehandlingsverksamheten nu gått in i ett expansivt driftsskede. Regeringens målsättning är att förorenade mark- och vattenområden skall vara fria från gifter, skadliga ämnen och andra föroreningar som kan utgöra mycket stor eller stor risk för människors hälsa till år 2020. Farliga ämnen har spridits i miljön under lång tid. Förorenade områden kan utgöra en fara för människors hälsa och miljön. Dessa områden måste saneras innan de kan användas för t.ex. bostadsbyggande. Förorenade områden har huvudsakligen uppkommit genom tidigare utsläpp, spill eller olyckshändelser. Föroreningarna finns i mark, grundvatten, sediment, byggnader och anläggningar. De flesta har uppkommit under efterkrigstiden och fram till 1980-talet. Läckage förekommer från bl.a. gruvavfall och deponier. Från vissa områden, t.ex. gamla industritomter, är läckaget i dag ofta begränsat på grund av buffertmekanismer, fastläggning m.m. Dessa återhållande krafter kan dock komma att försvagas med tiden och läckagen från de

förorenade områdena beräknas därmed öka. Det tillkommer även nya områden som kommer att behöva saneras.

Medel för länsstyrelsernas administration av saneringsverksamheten har beräknats under detta anslag år 2001. Från och med år 2002 överförs dessa resurser, 20 miljoner kronor, till anslag 32:1 Länsstyrelserna m.m. (UO18). Dessutom överförs 3,75 miljoner kronor per år för år 2002 och 2003 till anslag 32:1 Länsstyrelserna m.m. för länsstyrelsernas arbete med omställningsplaner respektive dispenser för deponering av avfall enligt förordningen (2002:512) deponering av avfall.

Under anslaget beräknas 3 miljoner kronor per år 2002, 2003 och 2004 för berörda myndigheters arbete med att utveckla en handbok för vatten.

Regeringen beräknar att delmålet om förorenade områden under miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö uppnås med den anslagsnivå som regeringen beräknar från och med år 2004. Därför överförs 339,3 miljoner kronor år 2004 till anslag 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald.

Genom en överföring av 5 miljoner kronor år 2002, 10 miljoner kronor år 2003 och 15 miljoner kronor år 2004 förstärks Kemikalieinspektionens verksamhet.

Från anslaget sker överföringar till myndigheter för deras arbete med åtgärder som syftar till att uppnå miljö kvalitetsmålen i enlighet med Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130).

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 418 746 000 kronor anvisas under anslaget 34:4 Sanering och återställning av förorenade områden under år 2002. För år 2003 och 2004 beräknas anslaget till 463 215 000 kronor respektive 587 769 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2002–2004 beräknats enligt följande:

Tabell 3.14 Härlledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	147 055	147 055	147 055
Förändring till följd av:			
Beslut	307 872	344 923	794 923
Pris- och löneomräkning	4 269	16 687	31 491
Överföring till anslag 32:1 Länsstyrelserna m.m. (UO18)	-23 750	-23 750	-20 000
Överföring till anslag 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald (UO20)	0	0	-339 000
Överföring till anslag 34:6 Kemikalieinspektionen (UO20)	-5 000	-10 000	-15 000
Överföring till anslag med anledning Miljömålspropositionen:			
38:5 Sveriges geologiska undersökning: Geologisk undersökningsverksamhet m.m. (UO24)	-11 700	-11 700	-11 700
Summa förändring	271 691	316 160	440 714
Förslag/beräknat anslag	418 746	463 215	587 769

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

Tabell 3.15 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden – 34:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Tusental kronor

	Utfall 2000	Prognos 2001	Beräknat 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004	Beräknat 2005
Utestående åtaganden vid årets början	0	55 000	100 000	-	-	-
Nya åtaganden	55 000	100 000	290 000	-	-	-
Infriade åtaganden	0	-55 000	-100 000	-110 000	-100 000	-80 000
Utestående åtaganden vid årets slut	55 000	100 000	290 000	-	-	-
Erhållet/föreslaget bemyndigande	60 000	290 000	290 000	-	-	-

3.7.5 34:5 Miljöforskning

Tabell 3.16 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Utfall	49 279	Anslags- sparande	721
2001	Anslag	56 930	Utgifts- prognos	57 651
2002	Förslag	58 644		
2003	Beräknat	81 127 ¹		
2004	Beräknat	82 455 ²		

¹ Motsvarar 79 059 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 79 059 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget skall främst finansiera forskning till stöd för Naturvårdsverkets arbete, t.ex. forsknings- och utvecklingsverksamhet som underlag för att nå miljökvalitetsmålen, miljöbalken samt för internationellt förhandlingsarbete. Anslaget skall också finansiera statens andel av den samfinansierade forskningen med näringslivet vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

För att skapa goda förutsättningar för planering, upphandling och genomförande av forskningsprojekt bör regeringen bemyndigas att under år 2002 ingå ekonomiska förpliktelser i samband med planering och genomförande av forskningsprojekt, som inklusive tidigare åtagande innebär utgifter på högst 20 miljoner kronor för år 2003, högst 15 miljoner kronor för år 2004 och högst 10 miljoner kronor för år 2005.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 58 644 000 kronor anvisas under anslaget 34:5 Miljöforskning under år 2002. För år 2003 och 2004 beräknas anslaget till 81 127 000 kronor respektive 82 455 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2002–2004 beräknats enligt följande:

Tabell 3.17 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001	56 930	56 930	56 930
Förändring till följd av:			
Beslut	0	20 415	20 415
Pris- och löneomräkning	1 714	3 782	5 110
Summa förändring	1 714	24 197	25 525
Förslag/beräknat anslag	58 644	81 127	82 455

Tabell 3.18 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden – 34:5 Miljöforskning

Tusental kronor

	Utfall 2000	Prognos 2001	Beräknat 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004	Beräknat 2005
Utestående åtaganden vid årets början	0	0	20 000	-	-	-
Nya åtaganden	0	20 000	45 000	-	-	-
Infriade åtaganden	0	0	-20 000	-20 000	-15 000	-10 000
Utestående åtaganden vid årets slut	0	20 000	45 000	-	-	-
Erhållet/föreslaget bemyndigande	30 000	45 000	45 000	-	-	-

3.7.6 34:6 Kemikalieinspektionen

Tabell 3.19 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	79 678	Anslags- sparande	1 605
2000	Utfall	79 678		1 605
2001	Anslag	83 472 ¹	Utgifts- prognos	85 738
2002	Förslag	89 736		
2003	Beräknat	97 044 ²		
2004	Beräknat	104 157 ³		

¹ Varav 1 739 tkr på tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen för år 2002.

² Motsvarar 94 736 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 99 736 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Kemikalieinspektionen för verksamhet avseende tillsyn/vägledning, riskbedömning samt riskbegränsning för allmänkemikalier samt riskbegränsning och bekämpningsmedel.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Kemikalieinspektionens verksamhet finansieras huvudsakligen med avgifter som anges i förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken, förordning (1999:942) om kemikalieavgifter m.m. samt Kemikalieinspektionens föreskrifter om kemiska produkter och biotekniska organismer (KIFS 1998:8).

Intäkterna från kemikalieavgifter m.m. beräknas till 76 150 000 kronor för år 2002 varav 56 700 000 kronor från kemikalieavgifter och 19 400 000 kronor från bekämpningsmedelsavgifter samt 50 000 kronor från övriga avgifter. Intäkterna från kemikalieavgifter m.m. redovisas på inkomsttitel 2543, intäkterna från bekämpningsmedel redovisas på inkomsttitel 1437 och övriga inkomster av statens verksamhet redovisas på inkomsttitel 2811.

Tabell 3.20 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)
Utfall 2000	75 240		73 612	1 628
Prognos 2001	75 978		75 978	0
Budget 2002	76 150		76 150	0

Tabell 3.21 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt – kostnad)
Utfall 2000	5 132	5 132	0
Prognos 2001	10 041	10 041	0
Budget 2002	8 000	8 000	0

Regeringens överväganden

Kemikalieinspektionen arbetar för att minska riskerna för skador på människa och miljö från kemiska ämnen i kemiska produkter och andra varor samt biotekniska organismer. Arbetet bedrivs i hög grad internationellt, framför allt inom EU. De resultat som uppnås inom EU styr den nationella regleringen av utsläppandet av kemiska produkter och varor på marknaden.

Även insatserna i det nordiska samarbetet inom kemikalieområdet har i stor utsträckning gällt de frågor som drivs i de internationella organen.

I januari 2000 redovisade Kemikalieinspektionen ett underlag för fördjupad anslagsprövning till regeringen. Regeringen gav mot bakgrund av denna Kemikalieutredningen (M1998:09) i tilläggsuppdrag att närmare utreda Kemikalieinspektionens verksamhet, resurser och finansiering. Utredningen lämnade sitt betänkande vid årsskiftet 2000/01 (SOU 2001:4). Betänkandet har remissbehandlats. Utredaren menar att den kemikaliestrategi som EU håller på att ta fram kommer att spela en avgörande roll för möjligheterna att uppnå det svenska miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. EU:s utveckling på detta område kommer att påverka den svenska kemikaliekontrollen och Kemikalieinspektionens arbete i framtiden. I betänkandet föreslås bl.a. att Kemikalieinspektionen ensam bör ansvara för det operativa tillsynsansvaret över tillverkare och importörer av kemiska produkter. Det innebär att kommunernas ansvar tas bort på detta område. Utredaren förslår beträffande Kemikalieinspektionens framtida verksamhet och resursbehov att

- inspektionens övergripande mål även i fortsättningen skall vara att arbeta för att förebygga skador på människor och miljö från kemiska produkter och biotekniska organismer,

- myndigheten bör ha huvudansvaret för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. I det ansvaret bör bl.a. ingå att driva på följa upp och utvärdera olika aktörers arbete samt att utveckla och föra en dialog om framtida insatser,
- Kemikalieinspektionens huvudinriktning bör vara att verka för att EU:s kemikaliekontrollarbete och övrigt internationellt kemikaliearbete får en inriktning som gör att målet Giftfri miljö kan uppnås,
- ambitionsnivån för den nationella tillsynen över tillverkare och importörer av kemiska produkter höjs.

Utredaren föreslår förstärkningar av Kemikalieinspektionen med ca 30 miljoner kronor på tre år, motsvarande 45 tjänster, de närmaste tre åren. Förstärkningarna avser främst:

- det EU-inriktade riskbedömnings- och riskbegränsningsarbetet, för allmänkemikalier och för bekämpningsmedel,
- tillsynen enligt 14 kap. miljöbalken,
- arbete med anledning av huvudansvaret för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Av de 46 remissinstanser som inkommit med yttrande är det 18 stycken, bl.a. RRV, Socialstyrelsen, länsstyrelserna i Gävleborg och i Västernorrland, Banverket, Jordbruksverket samt kommunerna Göteborg, Västerås och Ockelbo, som tillstyrker förslaget om resursförstärkning. Statskontoret avstyrker en resursökning innan EU antagit den nya kemikaliestrategin. EU:s kemikaliestrategi är dock antagen och är utformad i linje med den svenska kemikaliepolitiken. Svenskt Näringsliv och Kemiindustrin genom Kemikontoret, Kemisk-Tekniska Leverantörsförbundet och Plast- och Kemibranscherna förordar en omprioritering av verksamheten och understryker att en ev. resursökning endast ska ske genom ökat statsanslag, dvs. inte via höjda avgifter. Tjugotvå remissinstanser har avstått från att yttra sig om resurs/finansieringsförslaget, däribland Ekonomistyrningsverket och Naturvårdsverket.

Regeringen anser att det är angeläget att Kemikalieinspektionen snarast kan förstärka insatserna på de tre områden Kemikalieutredningen föreslagit. EU:s miljöministrar antog

den 7 juni 2001 Kommissionens vitbok, men arbetet med att utveckla regelverket återstår. Mot bl.a. den bakgrunden anser regeringen att det är för tidigt att besluta om en förstärkning om 30 miljoner kronor i enlighet med Kemikalieutredningens förslag och Kemikalieinspektionens underlag. Regeringen föreslår i stället att Kemikalieinspektionens verksamhet förstärks genom en höjning av anslaget med 5 miljoner kronor för år 2002, 10 miljoner kronor 2003 respektive 15 miljoner kronor 2004. Utöver dessa förstärkningar föreslår regeringen att 0,6 miljoner kronor tillförs fr.o.m. år 2002 för det arbete som ansvaret för miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö medför.

Regeringen avser att följa hur Kemikalieinspektionens arbete med miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och kommissionens arbete med EU:s kemikaliestrategi utvecklas och vad detta kommer att innebära för Kemikalieinspektionens verksamhet för att återkomma till frågan om en eventuell ytterligare ökning av anslaget år 2005 med utgångspunkt i Kemikalieutredningens betänkande.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 89 736 000 kronor anvisas under anslaget 34:5 *Kemikalieinspektionen* under år 2002. För år 2003 och 2004 beräknas anslaget till 97 044 000 kronor respektive 104 157 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2002–2004 beräknats enligt följande:

Tabell 3.22 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	83 472	83 472	83 472
Förändring till följd av:			
Beslut	-1	-1	-1
Pris- och löneomräkning	1 534	3 842	5 955
Slutjustering avtalsförsäkringar ²	-869	-869	-869
Överföring från anslag 34:2 Miljöövervakning och 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald (U020)	600	600	600
Överföring från anslag 34:4 Sanering och återställning av förorenade områden (U020)	5 000	10 000	15 000
Summa förändring	6 264	13 572	20 685
Förslag/beräknat anslag	89 736	97 044	104 157

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

² En närmare beskrivning finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen för år 2002, avsnitt 9.2.

3.7.7 34:7 Internationellt miljösamarbete

Tabell 3.23 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2000	36 487	3 457	
2001	Anslag 42 182		45 639
2002	Förslag 39 682		
2003	Beräknat 39 682		
2004	Beräknat 39 682		

Anslaget disponeras för medlemsavgifter och deltagande i internationella organisationer och för internationellt samarbete inom Miljödepartementets ansvarsområde.

Från anslaget betalas kostnader för deltagande i möten inom ramen för internationella miljökonventioner och avtal, möten inom ramen för FN-systemet och EU-samarbetet samt organisationer såsom OECD, ECE, Barentsrådet och Nordiska Ministerrådet samt miljösamarbetet om Arktis och Antarktis. Vidare betalas från anslaget kostnader för bilateralt miljösamarbete samt Sveriges årliga bidrag till FN:s miljöfond.

Regeringens överväganden

Genom ett aktivt deltagande i det internationella miljösamarbetet ökar möjligheterna för Sverige att påverka eller få till stånd miljöbeslut och överenskommelser så att gränsöverskridande utsläpp och miljöförstöring minskar och de svenska miljömålen kan uppnås.

Omfattningen av miljösamarbetet inom FN-systemet kommer att öka i samband med världstoppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg 2002. Under år 2001 förstärktes anslaget med anledning av Sveriges ordförandeskap i EU. Regeringen beräknar emellertid att det internationella miljöarbetet bör klaras med mindre resurser under 2002.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 39 682 000 kronor anvisas under anslaget 34:14 *Internationellt miljöarbete* under år 2002. För år 2003 och 2004 beräknas anslaget till 39 682 000 kronor respektive 39 682 000 kronor.

Tabell 3.24 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001	42 182	42 182	42 182
Förändring till följd av:			
Beslut	-2 500	-2 500	-2 500
Summa förändring	2 500	2 500	2 500
Förslag/beräknat anslag	39 682	39 682	39 682

3.7.8 34:8 Stockholms internationella miljöinstitut

Tabell 3.25 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2000	12 000	0	
2001	Anslag 12 000		12 000
2002	Förslag 12 000		
2003	Beräknat 12 000		
2004	Beräknat 12 000		

Anslaget disponeras för statens stöd till Stockholms internationella miljöinstitut (SEI).

SEI är ett internationellt forskningsinstitut med inriktning på policyfrågor inom området

miljö och utveckling. SEI:s huvudsakliga uppgifter är att initiera, genomföra och informera om resultat av studier och forskning vad gäller utvärdering och utveckling av miljöteknik, miljö- och utvecklingspolicy samt relaterad miljöstyrning och strategier för en hållbar utveckling. Institutet bedriver tillämpad forskning inom områdena energi, atmosfär, vattenresurser, urbana miljöer och riskanalys.

SEI bedriver projektverksamhet i Afrika, Asien, Europa och Latinamerika. Institutet har, förutom sitt huvudkontor i Stockholm, kontor i Boston, Tallinn, York och Bangkok.

Regeringens överväganden

SEI har byggt upp en internationellt erkänd verksamhet inom områden som är centrala för de globala miljöproblemen.

För att kunna locka till sig externa uppdragsfinansiärer krävs en kritisk bas av vetenskaplig kompetens. Detta kan möjliggöras genom en stabil och långsiktig basfinansiering som upprätthåller kvaliteten i verksamheten.

Under 2001 tecknades ett avtal mellan Miljödepartementet och SEI för att stärka och tydliggöra samarbetet kring globala frågor om miljö och hållbar utveckling samt reglera hur regeringens anslag till SEI bäst kan användas för att uppnå detta syfte.

Regeringen föreslår att 12 000 000 kronor anvisas under anslaget 34:7 *Stockholms internationella miljöinstitut* under år 2002. För år 2003 och 2004 beräknas anslaget till 12 000 000 kronor respektive 12 000 000 kronor.

3.7.9 34:9 Statens strålskyddsinstitut

Tabell 3.26 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slags	Belopp	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2000	Utfall	84 754	7 720	
2001	Anslag	94 662 ¹		94 488
2002	Förslag	100 923		
2003	Beräknat	103 381 ²		
2004	Beräknat	105 424 ³		

¹ Varav 3 774 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2002

² Motsvarar 100 923 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 100 923 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget disponeras för förvaltningskostnader och strålskyddsforskning vid Statens strålskyddsinstitut (SSI). SSI är central förvaltningsmyndighet för frågor om skydd av människor, djur och miljö mot skadlig verkan av joniserande och icke joniserande strålning.

Budget för avgiftsfinansierad verksamhet

SSI:s verksamhet finansieras delvis via avgifter enligt förordningen (1976:247) om vissa avgifter till Statens strålskyddsinstitut. Avgifter från kärnteknisk verksamhet redovisas under inkomsttitel 2551. Ansökningsavgifter redovisas under inkomsttitel 2511.

För att få ett enhetligt system har resurstilldelningsrutinerna för kärnenergi- och kärnkraftsindustrin ändrats. Enligt tidigare system betalade kärnkraftsindustrin avgifter till SSI som i sin tur levererade in halva beloppet mot inkomsttitel. Återstående medel bokfördes mot inkomsttitel, men Statens Räddningsverk rekvirerade medlen från SSI. Numera betalar SSI in hela beloppet mot inkomsttitel och Statens Räddningsverk får motsvarande belopp på sitt anslag.

Tabell 3.27 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2000	69 901		13 500	56 401
Prognos 2001	69 902		13 500	56 294
Budget 2002	71 375		0 ¹	71 375

¹ Fr.o.m. 2002 upphör överföringen till Statens räddningsverk.

SSI bedriver även viss avgiftsfinansierad uppdragsverksamhet som i dag framför allt omfattar utbildningsverksamhet.

Tabell 3.28 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2000	511	511	0
Prognos 2001	660	660	0
Budget 2002	660	660	0

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

SSI har i uppdrag att finansiera grundläggande strålskyddsforskning. För att skapa goda förutsättningar för planering och genomförande av strålskyddsforskningen är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter för kommande budgetår.

Regeringen har tidigare bemyndigats att under år 2001 ingå förpliktelser i samband med strålskyddsforskning som innebär utgifter om högst 3 miljoner kronor under vart och ett av åren 2002, 2003 och 2004.

Regeringens överväganden

Regeringens bedömning är att myndigheten lever upp till de mål som ställts och att myndigheten kan verka för ett fortsatt gott strålskydd i samhället.

I proposition Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (2000/01:130) föreslår regeringen att Statens strålskyddsinstitut utses till ansvarig myndighet för miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö. Regeringen beräknar en förstärkning med 0,6 miljoner kronor för myndighetens miljömålsansvar och 6 miljoner kronor för arbete med åtgärder som syftar till att uppnå miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 100 923 000 kronor anvisas under anslaget 34:8 Statens strålskyddsinstitut under år 2002. För år 2003 och 2004 beräknas anslaget till 103 381 000 kronor respektive 105 424 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2002–2004 beräknats enligt följande:

Tabell 3.29 Härlledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	94 662	94 662	94 662
Förändring till följd av:			
Pris- och löneomräkning	1 548	4 006	6 049
Slutjustering avtalsförsäkringar ²	-1 887	-1 887	-1 887
Överföring från anslag 34:2 Miljöövervakning m.m. (U020)	600	600	0
Överföring från anslag 34:3 Åtgärder för biologisk mångfald (U020)	6 000	6 000	6 600
Summa förändring	6 261	8 719	10 762
Förslag/beräknat anslag	100 923	103 381	105 424

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

² En närmare beskrivning finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen för år 2002, avsnitt 9.2.

Tabell 3.30 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden – 34:9 Statens strålskyddsinstitut

Tusental kronor

	Utfall 2000	Prognos 2001	Beräknat 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004	Beräknat 2005
Utestående åtaganden vid årets början	-	-	7 492	-	-	-
Nya åtaganden	-	7 492	-	-	-	-
Infriade åtaganden	-	0	-2 424	-2 497	-2 571	-
Utestående åtaganden vid årets slut	-	7 492	5 068	-	-	-
Erhållet/föreslaget bemyndigande	-	9 000	-	-	-	-

3.7.10 34:10 Statens kärnkraftsinspektion

Tabell 3.31 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2000		84 345		6 960
2001	Anslag	82 111	Utgifts-prognos	86 382
2002	Förslag	84 362 ¹		
2003	Beräknat	86 409 ²		
2004	Beräknat	88 099 ³		

¹ Inklusive en minskning med 1 506 tkr på tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 84 362 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 84 362 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget disponeras för Statens kärnkraftinspektionens (SKI) förvaltningskostnader och kostnader för tillsyn.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

SKI:s verksamhet finansieras via avgifter enligt förordningen (1991:739) om vissa avgifter till Statens kärnkraftinspektion. Avgifter enligt den nämnda förordningen avseende tillsyn och forskning enligt 4 och 8 §§ förs till inkomsttitel 2551 Avgifter från kärnkraftverken.

SKI disponerar de intäkter som erhålles i form av avgifter enligt 2 och 6 §§ förordningen (1991:739) om vissa avgifter till Statens kärnkraftinspektion.

Tabell 3.32 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras
Utfall 2000	143 620	200
Prognos 2001	144 980	150
Budget 2002	149 304	150

Regeringens överväganden

Regeringens bedömning är att myndigheten genom sitt tillsynsarbete verkar för att skydda hälsa och miljö.

Regeringen föreslår att 84 362 000 kronor anvisas under anslaget 34:9 Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader under år 2002. För år 2003 och 2004 beräknas anslaget till

86 409 000 kronor respektive 88 099 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2002–2004 beräknats enligt följande:

Tabell 3.33 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	82 111	82 111	82 111
Förändring till följd av:			
Pris- och löneomräkning	1 498	3 545	5 235
Slutjustering avtalsförsäkringar ²	753	753	753
Summa förändring	2 251	4 298	5 988
Förslag/beräknat anslag	84 362	86 409	88 099

¹ Inklusive förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

² En närmare beskrivning finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen för år 2002, avsnitt 9.2.

3.7.11 34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning

Tabell 3.34 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2000		64 547		7 968
2001	Anslag	67 242	Utgifts-prognos	67 242
2002	Förslag	69 266		
2003	Beräknat	71 106 ¹		
2004	Beräknat	72 386 ²		

¹ Motsvarar 69 266 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 69 266 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget disponeras för Statens kärnkraftinspektionens (SKI) kostnader för kärnsäkerhetsforskning.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

SKI har i uppdrag att finansiera kärnsäkerhetsforskning. För att skapa goda förutsättningar för planering och genomförande av kärnsäkerhetsforskning är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter för kommande år.

Regeringen bör därför bemyndigas att under år 2002 ingå ekonomiska förpliktelser i samband med kärnsäkerhetsforskning som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 12 miljoner kronor under vart och ett av åren 2003, 2004 och 2005.

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 69 266 000 kronor anvisas under anslaget 34:9 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning under år 2002. För år 2003 och 2004 beräknas anslaget till 71 106 000 kronor respektive 72 386 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2002–2004 beräknats enligt följande:

Tabell 3.35 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001	67 242	67 242	67 242
Förändring till följd av:			
Pris- och löneomräkning	2 024	3 864	5 144
Summa förändring	2 024	3 864	5 144
Förslag/beräknat anslag	69 266	71 106	72 386

Tabell 3.36 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden – 34:11 Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning

Tusental kronor

	Utfall 2000	Prognos 2001	Beräknat 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004	Beräknat 2005
Utestående åtaganden vid årets början	-	-	16 500	-	-	-
Nya åtaganden	-	16 500	25 000	-	-	-
Infriade åtaganden	-	-	-5 500	-12 000	-12 000	-12 000
Utestående åtaganden vid årets slut	-	16 500	36 000	-	-	-
Erhållet/föreslaget bemyndigande	-	36 000	36 000	-	-	-

3.7.12 34:12 Internationellt samarbete i fråga om kärnsäkerhet

Tabell 3.37 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Utfall	25 067	Anslags-sparande	2 153
2001	Anslag	26 752	Utgifts-prognos	27 646
2002	Förslag	26 752		
2003	Beräknat	26 752		
2004	Beräknat	26 752		

Anslaget disponeras för kostnader för deltagande i internationellt samarbete på kärnenergiområdet, såsom Sveriges reguljära medlemsavgift i Internationella Atomenergiorganet (IAEA), bidraget till IAEA:s Technical Assistance and Cooperation Fund samt kostnader i samband med övrigt internationellt kärnsäkerhetssamarbete.

Regeringens överväganden

Kostnaderna under anslaget är starkt beroende av förändringar i valutakurserna. Regeringen bedömer dock att anslaget för år 2002 kommer att täcka kostnaderna.

Regeringen föreslår att 26 752 000 kronor anvisas under anslaget 34:11 *Internationellt samarbete i fråga om kärnsäkerhet* under år 2002. För år 2003 och 2004 beräknas anslaget till 26 752 000 kronor respektive 26 752 000 kronor.

3.7.13 Kärnavfallsfonden

I det ansvar som enligt 10 § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet läggs på reaktorinnehavare och övriga innehavare av tillstånd till kärnteknisk verksamhet ingår att svara för de faktiska kostnader som behövs för avfallshanteringen.

Enligt lagen (1992:1537) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m.m. skall innehavaren av en kärnkraftsreaktor årligen, så länge reaktorn är i drift, betala en avgift samt ställa säkerheter till staten för att säkerställa att medel finns tillgängliga för att betala kostnader för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle och visst radioaktivt avfall, avveckling och rivning av reaktorläggningar

och forskning på kärnavfallsområdet. Medlen kan också komma att användas för att täcka de kostnader som staten har för tillsyn och kompletterande forskning på kärnavfallsområdet. Avgifter skall vidare täcka de kostnader som reaktorinnehavarna, staten och kommunerna har för information till allmänheten. Regeringen fastställer avgiften årligen för nästkommande kalenderår. Avgiften beräknas per kilowattimme och bestäms individuellt för varje verk.

Avgiftsmedlen förvaltas av en fond benämnd Kärnavfallsfonden. Fondens medel skall enligt finansieringslagen placeras på konto i Riksgäldskontoret. Kärnavfallsfondens styrelse har träffat avtal med Riksgäldskontoret om formerna för placeringen av medlen. Avkastning på fondens medel skall läggas till kapitalet. Fonden har som mål att för perioden 1996-2020 uppnå en genomsnittlig årlig real avkastning på lägst 4 procent på det förvaltade beloppet. Under perioden 1996-2000 var avkastningen i genomsnitt 6,3 procent reall.

Av den förvaltningsberättelse för år 2000 som Kärnavfallsfondens styrelse lämnat till regeringen framgår att inbetalade avgifter för år 2000 uppgick till 637,5 miljoner kronor (944,7 miljoner kronor år 1999). Utbetalade ersättningar uppgick till 715,5 miljoner kronor (602,6 miljoner kronor år 1999), varav huvuddelen gick till reaktorinnehavarna. Ränteintäkterna uppgick till 1 234 miljoner kronor (1 162 miljoner kronor år 1999). Vid utgången av år 2000 var Kärnavfallsfondens marknadsvärde 26 644 miljoner kronor (23 853 miljoner kronor år 1999).

3.7.14 34:13 Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Tabell 3.38 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2000	Utfall	192 768	Anslags-sparande	18 624
2001	Anslag	223 959 ¹	Utgifts-prognos	234 000
2002	Förslag	227 688		
2003	Beräknat	212 805 ²		
2004	Beräknat	216 831 ³		

¹ Varav 20 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2001 och 882 tkr på tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 207 688 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 207 688 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) för uppgifter som är nödvändiga för att tillgodose samhällets behov av prognoser, varningar och beredskap samt för att utveckla den kompetens SMHI bygger upp i denna verksamhet. Anslaget används också för att betala Sveriges medlemsavgifter i de internationella organisationerna EUMETSAT, ECMWF och WMO.

Budget för avgiftsfinansierad verksamhet

SMHI:s uppdragsverksamhet och affärsverksamhet finansieras med avgifter. Uppdragsverksamheten sker inom ramen för SMHI:s myndighetsansvar men bekostas med full kostnadstäckning av andra myndigheter. Affärsverksamheten bedrivs på kommersiella villkor på en helt eller delvis konkurrensutsatt marknad.

SMHI utför uppdrag åt olika myndigheter till självkostnadspris. Bl.a. utför institutet tillsyn av vattenregleringar, översvämningsskarteringar åt Räddningsverket och vissa miljöövervakningsuppdrag för Naturvårdsverket.

Tabell 3.39 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2000	11 600	11 800	-200
Prognos 2001	16 600	16 600	0
Budget 2002	17 000	17 000	0

Affärsverksamheten år 2000 visar en marginell minskning av omsättningen men rörelseresultatet är något bättre än föregående år. Affärsverksamheten har belastats med en avgift motsvarande 8 procent av affärsverksamhetens omsättning för utnyttjande av infrastrukturen. Den inbetalade avgiften uppgick år 2000 till 13,4 miljoner kronor som inlevererats till staten.

Tabell 3.40 Affärsverksamhet

Tusental kronor			
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (Intäkt - kostnad)
Utfall 2000	173 000	167 000	6 000
(varav tjänsteexport)	24 700	26 900	-2 200
Prognos 2001	170 100	164 600	5 500
(varav tjänsteexport)	22 000	22 000	0
Budget 2002	174 900	173 400	1 500
(varav tjänsteexport)	22 000	22 000	0

Regeringens överväganden

Målen för träffsäkerheten för varningstjänsten har inte helt uppfyllts under året. SMHI har lämnat förslag till regeringen på kompletterande metoder att följa upp träffsäkerhet och varningar och prognoser, som kommer att introduceras under år 2001. På uppdrag av regeringen har SMHI redovisat erfarenheterna av förra sommarens och höstens översvämningar. Redovisningen visar att prognoser och varningar har haft mycket god träffsäkerhet under den aktuella perioden.

SMHI:s infrastruktur är av mycket stort värde för många intressenter och ibland en nödvändig förutsättning för deras verksamhet. Några myndigheter har därför genom avtal förbundit sig att bidra till finansieringen av SMHI:s infrastruktur. De olika sektorernas bidrag till SMHI bör ses över i takt med att nya avtal tecknas eller när nuvarande avtal revideras, för att säkerställa erforderlig kvalitet i SMHI:s infrastruktur.

Under året har SMHI lämnat en fördjupad prövning av verksamheten och föreslår i utredningen att SMHI ombildas till ett av staten helägt bolag. Frågan om SMHI:s verksamhetsform bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Avgifterna till de internationella organisationerna EUMETSAT, WMO och ECMWF var år 2000 60,2 miljoner kronor. År 2001 ökar avgifterna till 73,8 miljoner kronor. År 2002 beräknas avgifterna uppgå till 83,4 miljoner kronor för att minska till 80,1 miljoner kronor år 2003. Enligt SMHI:s beräkningar kommer största delen av det ingående anslagssparandet på anslagsposten för bidrag till EUMETSAT, WMO och ECMWF samt de 20 miljoner kro-

nor SMHI erhöjll på tilläggsbudgeten för år 2001 att användas till avgifter för de internationella organisationerna.

För att klara avgifterna till de internationella organisationerna föreslår regeringen att SMHI:s anslag förstärks engångsvis med 20 miljoner kronor under år 2002.

Regeringen kommer att följa kostnadsutvecklingen för Sveriges deltagande i de internationella organisationerna och hur dessa kostnader påverkar SMHI:s övriga verksamhet.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 227 688 000 kronor anvisas under anslaget 34:12 *Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut* under år 2002. För år 2003 och 2004 beräknas anslaget till 212 805 000 kronor respektive 216 831 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2002–2004 beräknats enligt följande:

Tabell 3.41 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	223 959	223 959	223 959
Förändring till följd av:			
Beslut	-20 000	-20 000	-20 000
Pris- och löneomräkning	4 170	9 287	13 313
Slutjustering avtalsförsäkringar ²	-441	-441	-441
Överföring från anslag 34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet (UO18)	20 000	0	0
Summa förändring	3 729	-11 154	-7 128
Förslag/beräknat anslag	227 688	212 805	216 831

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

² En närmare beskrivning finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen för år 2002, avsnitt 9.2.

3.7.15 34.14 Information om klimatfrågor

Tabell 3.42 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Förslag	Beräknat
2002	Förslag	30 000 ¹
2003	Beräknat	30 000
2004	Beräknat	30 000

¹ Nytt anslag från och med budgetåret 2002.

Anslaget är nytt från och med år 2002 och disponeras för information och medvetan-

degörande om klimatfrågan och behovet av klimatrelaterade åtgärder.

Regeringens övervägande

För att Sverige skall kunna uppnå sina åtaganden enligt klimatkonventionen och Kyoto-protokollet och ha en god beredskap för framtida internationella överenskommelser om utsläppsreduktioner krävs att åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser vidtas. En i sammanhanget angelägen åtgärd är en informationsinsatsning, för att skapa förståelse för de förändringar av styrmedel som erfordras på kort och lång sikt och för att öka allmänhetens och företagens kunskaper om vad som kan göras på individuell nivå.

Det finns möjligheter för kommuner att arbeta med informationsinsatningar inom ramen för de lokala investeringsprogrammen. Detta kommer också att gälla för det föreslagna klimatinvesteringsprogrammet. Alla kommuner deltar inte i dessa program. Det är dock angeläget att så många kommuner som möjligt gör insatser för att öka medvetenheten hos sina invånare om behovet av att minska utsläppen av klimatpåverkande gaser. Vidare bör andra aktörer i samhället beredas möjlighet att arbeta med information och medvetandegörande. Kommunal information, liksom annan information som ges nära mottagaren, har fördelen att den på ett konkret sätt kan lyfta fram sambanden mellan beteende och klimatpåverkan, liksom hur minskad belastning på klimat och ekosystem kan åstadkommas.

Naturvårdsverket avses få i uppdrag att i samverkan med andra myndigheter utveckla och ansvara för informationsinsatningen. Det praktiska genomförandet bör ske genom kommuner, skolor/utbildningsinstitutioner, enskilda organisationer och andra delar av den privata sektorn. Informationsinsatserna skall bygga på vetenskaplig grund utifrån den internationella klimatpanelen (IPCC) analyser och rapporter. Insatserna skall utgå från en väl definierad plattform, med tydliga målsättningar samt ett gemensamt grundmaterial.

Informationsinsatningen finansieras genom att medel överförs från anslag 34:1 Stöd till lokala investeringsprogram (UO18)

Tabell 3.43 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Nytt anslag fr.o.m. år 2002			
Överföring från anslag 34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet (U018)	30 000	30 000	30 000
Summa förändring	30 000	30 000	30 000
Förslag/beräknat anslag	30 000	30 000	30 000

3.7.16 34.15 Stöd till klimatinvesteringar

Tabell 3.44 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Förslag	200 000 ¹
2003	Beräknat	300 000
2004	Beräknat	400 000

¹ Nytt anslag från och med budgetåret 2002.

Anslaget är nytt och disponeras för stöd till klimatinvesteringsprogram som minskar klimatpåverkande utsläpp. Av anslaget får högst 10 miljoner kronor användas till administration och informationsinsatser 2002 med anledning av det nya stödet.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under år 2002 besluta om bidrag som innebär utgifter på högst 500 miljoner kronor 2003-2004.

Regeringens övervägande

Regeringen har sedan 1998 administrerat stödet till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet (LIP). Hittills har 136 kommuner och ett kommunalförbund beviljats sammanlagt 5,6 miljarder kronor som statlig delfinansiering av investeringsprogram som ökar den ekologiska hållbarheten i samhället. De investeringsprogram som beviljats stöd omfattar ett brett spektrum av åtgärder, alltifrån åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden till stora energisats-

ningar med regionala effekter. En stor del av åtgärderna har effekter på klimatpåverkande utsläpp. Drygt en tredjedel av bidragsmedlen används till investeringar i energiomställning och energieffektivisering. Som en följd av åtgärder inom såväl energi som andra områden har de kommuner som erhållit bidrag beräknat att koldioxidutsläppen kommer att minska med 1,7 miljoner ton per år, vilket motsvarar 2,3 procent av Sveriges utsläpp av växthusgaser.

Klimatfrågans växande betydelse ger skäl till att fokusera de statliga bidragen på åtgärder som minskar utsläppen av växthusgaser. Det nuvarande stödet till lokala investeringsprogram bör därför ersättas av ett stöd till klimatinvesteringsprogram (Klimp). Programmen skall innehålla åtgärder som minskar utsläppen av växthusgaser, d.v.s. åtgärder framför allt inom energi-, avfalls- och transportområdena.

Det nya statsbidraget, som skall införas under 2002, bör liksom de kommunala investeringsprogrammen utgå från det kommunala perspektivet och bör i första hand ges till samlade program med åtgärder som minskar utsläppen av växthusgaser. Det lokala angreppssättet och kravet på samlade program har visat sig vara mycket framgångsrikt för att uppnå goda miljöeffekter men också när det gäller att stärka miljöarbetet i kommunerna. Programkravet stimulerar också till helhetssyn och samverkan. Kommunen skall samverka brett med näringsliv, organisationer och andra aktörer med att ta fram programmet och även engagera allmänheten i klimatfrågorna. Åtgärder bör ske inom såväl kommunal som annan verksamhet.

Bidrag bör i vissa fall kunna ges direkt till andra bidragsmottagare än kommuner för enstaka åtgärder eller paket av åtgärder utan krav på ett fullständigt program. Det kan t.ex. gälla åtgärder som har särskilt goda effekter på utsläppen av växthusgaser.

Det finns utöver klimatmålet ytterligare 14 miljö kvalitetsmål i propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier som regeringen lämnade till riksdagen i april 2001. Målen är av olika angelägenhetsgrad i olika delar av landet. Kommunerna bör ha möjlighet att i vissa fall ta med åtgärder i klimatinvesteringsprogrammen som bidrar till att uppnå andra miljö kvalitetsmål. Tyngdpunkten ska dock ligga på insatser för att nå klimatmålet.

Tabell 3.45 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden – 34:15 Stöd till klimatinvesteringar

Tusental kronor

	2000 utfall	2001 prognos	2002 beräknat	2003 beräknat	2004 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	-	-	-	-	-
Nya förpliktelser	-	-	500 000	-	-
Infriade förpliktelser*	-	-	-	-300 000	-200 000
Utestående förpliktelser vid årets slut	-	-	500 000	-	-
Erhållet/föreslaget bemyndigande	-	-	500 000	-	-

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

En viktig erfarenhet från de lokala investeringsprogrammen är att det finns ett stort värde i att koppla ihop ett investeringsprogram och dess åtgärder med informations- och folkbildningsinsatser. På det sättet stimuleras allmänhetens intresse för kommunens miljöarbete och investeringarnas effekt på miljön ökar. Det bör därför ställas krav på att folkbildnings- och informationsinsatser skall ingå i klimatprogrammen.

Kostnadseffektiviteten skall vara ett viktigt kriterium vid bedömningen av om ett klimatprogram skall beviljas statsbidrag. Det kan dock vara önskvärt att nya metoder och tekniker kan prövas även om kostnaderna är höga för vissa demonstrationsprojekt. Åtgärder som redan påbörjats kan inte få bidrag, inte heller åtgärder som är lönsamma på kort sikt.

Administrationen av klimatstödet bör hanteras av en myndighet.

Klimatstödet kräver förberedelser i form av bl.a. förordning, anvisningar och informationsinsatser och kan tidigast komma igång under andra hälften av 2002. Stödet finansieras dels genom överföring av 200 miljoner kronor år 2002 och 300 miljoner kronor år 2003 från anslaget 34:1 Stöd till lokala investeringsprogram (UO18) för ekologisk hållbarhet, dels med de 400 miljoner kronor som i enlighet med 2001 års ekonomiska vårproposition avsatts för klimatinvesteringar år 2004.

Förslaget om stöd till klimatprogram kommer att utvecklas i den proposition om klimatfrågor som regeringen avser att presentera under hösten 2001.

Tabell 3.46 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor

	2002	2003	2004
Nytt anslag fr.o.m. år 2002			
Överföring från anslag 34:1 Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet (UO18)	200 000	300 000	-
Överföring från UO18	-	-	400 000
Summa förändring	200 000	300 000	400 000
Förslag/beräknat anslag	200 000	300 000	400 000

4 Politikområde Forskningspolitik under utgiftsområde 20

4.1 Budgetförslag

4.1.1 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader

(Formas) för myndighetens förvaltningskostnader. Rådets viktigaste ansvarsområden är miljöforskning, forskning om de areella näringarna, forskning om samhällsbyggande samt forskning för en ekologisk hållbar utveckling.

Regeringens överväganden

Formas bildades den 1 januari 2001. Rådet övertog ansvaret för forskningsfinansiering från Skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR), Bygghögningsrådet (BFR) och delar av ansvaret från Forskningsrådsnämnden och Naturvårdsverket. Genom bildandet av Formas samlades stora delar av ansvaret för forskning till stöd för ett ekologiskt hållbart samhälle och därmed skapades bättre förutsättningar för kraftfulla forskningssatsningar.

Regeringen föreslår att 38 924 000 kronor anvisas under anslaget 26:1 *Forskningsrådet för*

Tabell 4.1 Anslagsutveckling

Tusental kronor

2001	Anslag	44 105 ¹	Utgifts- prognos	45 873
2002	Förslag	38 924		
2003	Beräknat	39 884 ²		
2004	Beräknat	40 642 ³		

¹ Inklusivt 361 tkr på tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen för 2002.

² Motsvarar 38 924 tkr i 2002 års prisnivå.

³ Motsvarar 38 924 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget disponeras av Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande

miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader under år 2002. För år 2003 och 2004 beräknas anslaget till 39 884 000 kronor respektive 40 642 000 kronor. Anslaget minskar år 2002 i förhållande till 2001 därför att 5 miljoner kronor tillfördes engångsvis år 2001 för omställningskostnader i samband med övergången till den nya organisationen.

Anslaget har för perioden 2002–2004 beräknats enligt följande:

Tabell 4.2 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor			
	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001¹	44 105	44 105	44 105
Förändring till följd av:			
Beslut	-5 001	-5 001	-5 001
Pris- och löneomräkning ²	0	960	1 718
Slutjustering avtalsförsäkringar ³	-180	-180	-180
Summa förändring	-5 180	-4 221	-3 463
Förslag/beräknat anslag	38 924	39 884	40 642

¹ Inklusivt förslag till tilläggsbudget i samband med 2001 års ekonomiska vårproposition och budgetpropositionen för 2002.

² Regeringen har för avsikt att återkomma i frågan om pris- och löneomräkning för 2002.

³ En närmare beskrivning finns i tilläggsbudgeten i samband med budgetpropositionen för år 2002, avsnitt 9.2.

4.1.2 26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning

Tabell 4.3 Anslagsutveckling

Tusental kronor				
År	Slagslag	Belopp	Utgifts- prognos	Belopp
2001	Anslag	165 585		165 585
2002	Förslag	255 720		
2003	Beräknat	272 413 ¹		
2004	Beräknat	288 028 ²		

¹ Motsvarar 265 904 tkr i 2002 års prisnivå.

² Motsvarar 275 904 tkr i 2002 års prisnivå.

Anslaget disponeras för stöd till forskning och forskningsinformation inom områdena miljö och samhällsbyggande. För forskning om de areella näringarna finns anslag 26:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och kollektiv forskning under utgiftsområde 23.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

För att underlätta planering, upphandling och genomförande av forskningsprojekt bör regeringen bemyndigas att under 2002 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 80 miljoner kronor under år 2003, högst 65 miljoner kronor under år 2004, högst 50 miljoner kronor under år 2005, högst 45 miljoner kronor under år 2006 och högst 40 miljoner kronor under år 2007.

Regeringens överväganden

I enlighet med 2001 års ekonomiska vårproposition föreslår regeringen att forskningen vid Formas förstärks med 80 miljoner kronor för år 2002 och 2003 och 90 miljoner kronor för år 2004 utöver tidigare föreslagna förstärkningar. Förstärkningen skall användas till forskning om biologisk mångfald och forskning till stöd till en ekologiskt hållbar utveckling såsom stöd för nationella samlingar för bevarande och hantering av insamlat material som är av särskild betydelse för forskning om biologisk mångfald, forskning om förändringar i djur- och växtliv samt fysikaliska och kemiska förändringar inom olika biotoper både på land och i vatten samt stöd till unga forskare inom miljöområdet, t.ex. doktorandtjänster och postdoktorala tjänster.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 255 720 000 kronor anvisas under anslaget 26:1 *Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning* under år 2002. För år 2003 och 2004 beräknas anslaget till 272 413 000 kronor respektive 288 028 000 kronor.

Anslaget har för perioden 2002–2004 beräknats enligt följande:

Tabell 4.4 Härledning av nivån 2002-2004

Tusental kronor			
	2002	2003	2004
Anslagsnivå 2001	165 585	165 585	165 585
Förändring till följd av:			
Beslut	85 000	95 184	105 184
Pris- och löneomräkning	5 135	11 644	17 259
Summa förändring	90 135	106 828	122 443
Förslag/beräknat anslag	255 720	272 413	288 028

Tabell 4.5 Bemyndigande om ekonomiska åtaganden – 26:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad: Forskning*Tusental kronor*

	Utfall 2000	Prognos 2001	Beräknat 2002	Beräknat 2003	Beräknat 2004-2007
Utestående åtaganden vid årets början	-	141 000	141 000	-	-
Nya åtaganden	-	99 000	238 000	-	-
Infriade åtaganden	-	-99 000	-99 000	-80 000	-200 000
Utestående åtaganden vid årets slut	-	141 000	280 000	-	-
Erhållet/föreslaget bemyndigande	-	280 000	280 000	-	-

